

الله أكبر

شناسنامه

کتاب محتوا

ویژه دهه وقف سال ۱۳۹۶

تهیه، تنظیم و نشر: معاونت فرهنگی سازمان اوقاف و امور خیریه

تولید: خانواده هنری تبلیغی عقیق

تنظیم محتوی: حجت الاسلام سید محمدعلی جلالی

مدیر تولید: بهنام جعفری بالامی

صفحه آرایی و طراحی جلد: مجتبی غریب نواز

تهران، خیابان حافظ، خیابان نوفل لوشاتو، روبروی سفارت ایتالیا، ساختمان مهر، طبقه چهارم،

معاونت فرهنگی سازمان اوقاف و امور خیریه

تلفن: ۰۲۱۶۴۸۷۱۱۶۱ - www.mfso.ir

قم، خیابان شهداء (صفائی‌ه)، کوچه ۲۴ (ممتاز)، ساختمان نورالثقلین، طبقه دوم،

خانواده هنری تبلیغی عقیق

تلفن: ۰۲۱۳۷۸۴۸۹۱۹ - www.Aghighmedia.org

سازمان اوقاف و امور خیریه
سازمان اوقاف و امور خیریه

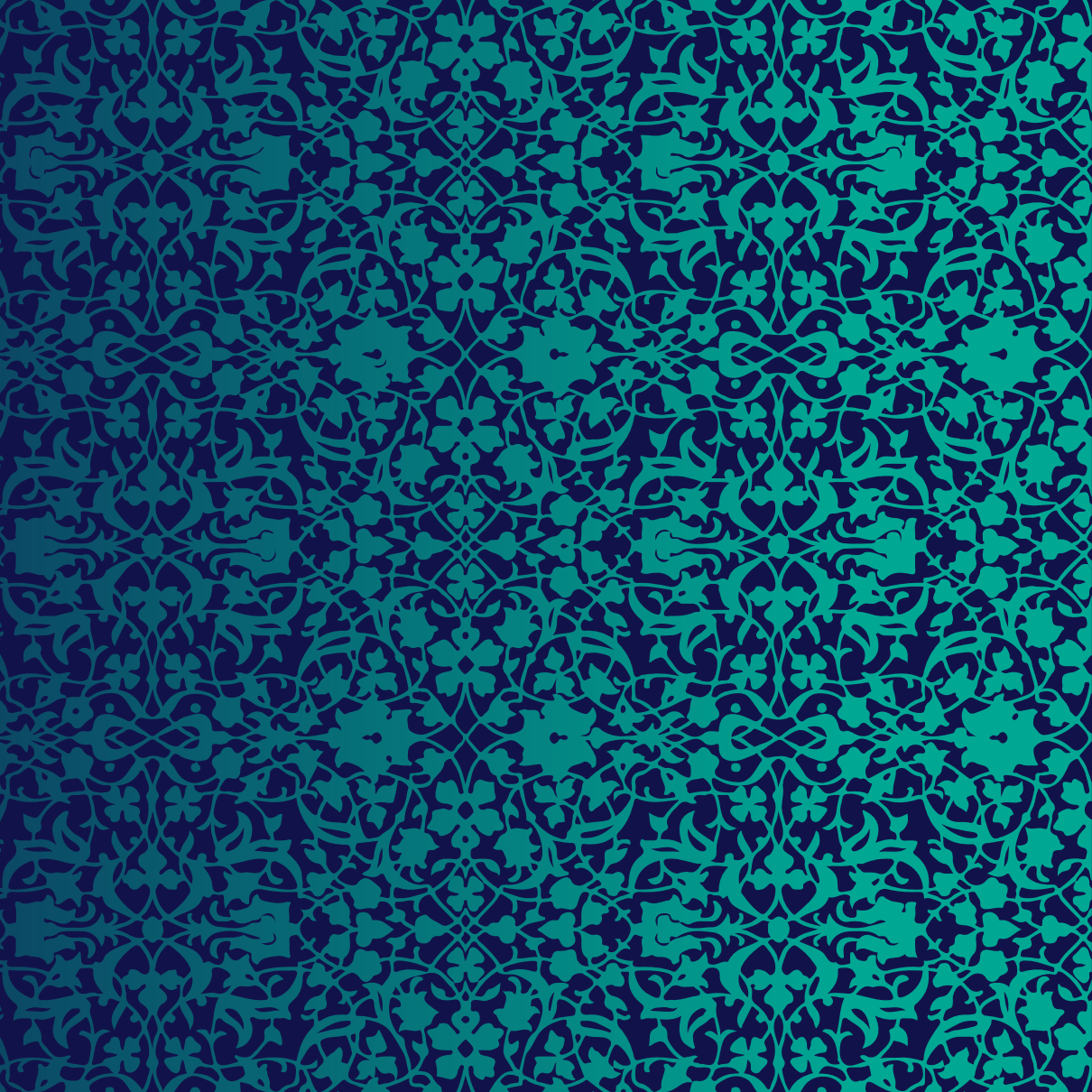

خانواده هنری تبلیغی

فهرست

۸	برای شروع
۹	تاریخ
۱۱	ایران
۱۳	دهه وقف
۱۴	روز اول
۱۸	روز دوم
۲۳	روز سوم
۳۱	روز چهارم
۳۵	روز پنجم
۳۹	روز ششم
۴۲	روز هفتم
۴۶	روز هشتم
۵۰	روز نهم
۵۲	روز دهم
۵۴	برای پایان
۵۶	آیات و روایات
۷۱	احکام وقف
۸۱	آمار برخی از موقوفات

محاسب تو کتاب

ویژه
دهه وقف
سال ۹۶

📌 برای شروع...

زندگی امروز، خیلی هیاهو و شلوغی دارد. این قدر که گاهی حساب روز و ماه و سال از دستمان می‌رود و همین‌طور با سرعت روزها را شب می‌کنیم و شب‌ها را روز. این هیاهوها و شلوغی نمی‌گذارند که در انتخاب‌هایمان دقت کنیم. گاهی لازم است ساکت و آرام، گوشه‌ای بنشینیم و فقط فکر کنیم. فکر کنیم به اوضاع زندگی‌مان. به کسب و کارمان. به راهی که برای زندگی‌مان انتخاب کرده‌ایم. به خواسته‌هایمان و به این‌که چطور می‌توانیم به آن‌ها برسیم.

به آینده. گاهی لازم است به کلماتی که به گوشمان می‌خورد و فکرمان را مشغول می‌کند، فکر کنیم. گاهی همین فکر کردن‌های ساده، ما را به چیزهای جالبی می‌رساند؛

خیلی جالب. گاهی فکر کردن راجع به یک کلمه، باعث تغییر رفتاری می‌شود که یک عمر به آن عادت کردیم و گاهی انگیزه‌ای می‌شود برای انجام کاری که تا الآن انجامش

نداده ایم .

مثلاً کلمه «برکت». تا الآن به این کلمه فکر کرده ایم؟ اصلاً برکت یعنی چه؟ برکت داشتن زندگی، مهم است یا نه؟ چرا زندگی بعضی ها این قدر برکت دارد؟ چه باید بکنیم که زندگی ما هم با برکت بشود؟ افراد زیادی هستند که خیلی پول دارند ولی پولشان برکت ندارد. همین طور است برکت زندگی و عمر. بعضی ها عمرشان خیلی زیاد است. مثلاً نود سال دارند، اما نود سالشان برکت نداشته است. در این مدت هیچ کار خاصی نکرده اند و فقط خورده اند و خوابیده اند.

مثل خیلی جانداران دیگر؛ اما هستند کسانی که عمرشان کوتاه بوده و در آن عمر کوتاه خدمت هایی کرده اند فراموش نشدنی. مثل تفاوت درختانی که بزرگ اند و تنومند؛

ولی هیچ میوه و محصولی ندارند با درختانی که کوچک اند و خیلی ضعیف؛ ولی هر سال میوه و محصول فراوانی می دهند. به این نتیجه می رسیم که اصل زیاد

مختار
دوره رقابتی
سال ۹۲

داشتن، مهم نیست. پول زیاد، عمر طولانی و... باعث برکت نیست. برکت یعنی به درد خوردن؛ یعنی به کار آمدن؛ و خیلی هم مهم است که انسان برکت داشته باشد. هم خودش و هم مالش. حالا هر قدر کم و کوتاه هم باشد این مال و عمر. برای این که این برکت بیاید و در زندگی ما هم جاری شود، باید از خودخواهی خداحافظی کنیم و به بخشش سلام کنیم. باید از مال و عمرمان سرمایه کنیم تا به درد دیگران بخوریم. گرهی از کارشان باز و یا برای پیشرفتشان کاری کنیم. آن وقت است که آن قدر برکت پیدا می‌کنیم که عمرمان و مالمان جاودانه می‌شود. وقف، یک راه ساده است برای بابرکت شدن زندگی‌هایمان. برای این که از چاه بودن تبدیل بشویم به چشمه‌ای همیشه جاری.

تاریخ ...

شروعش برمی‌گردد به قرن‌ها پیش! ممکن است تصور کنید این مسئله فقط در اسلام

بوده است؛ اما این‌گونه نیست. پیش از اسلام در کشورهای دیگر و سایر ادیان نیز چیزی شبیه وقف وجود داشته است. درست است که از لحاظ قوانین و شرع فرق‌هایی میان آنچه اسلام از وقف می‌گوید و آنچه در جاهای دیگر است وجود دارد، اما آخر همه‌شان ختم می‌شود به یک چیز: جاودانگی!

مثلاً گفته می‌شود رومیان، مصریان، بابلیان و سایر تمدن‌ها مراکزی داشته‌اند که مردم می‌توانستند اموالشان را به آن‌ها بدهند تا خرج موردی که می‌خواهند بشود. مثلاً مردم می‌توانستند اموالشان را بدهند تا اصل آن‌ها یا پول فروش آن‌ها به مصرف فقرا و افراد ناتوان برسد.

ایرانیان قدیم نیز برای نگهداری از معبدها و آتشکده‌ها، موقوفات زیادی داشته‌اند که برخی از آن‌ها هنوز هم در شهرهایی مثل یزد و کرمان وجود دارد. شاید برایتان تعجب‌آور باشد که بدانید حتی در آلمان، سوئیس، فرانسه، انگلستان و آمریکا نیز مکان‌هایی شبیه به

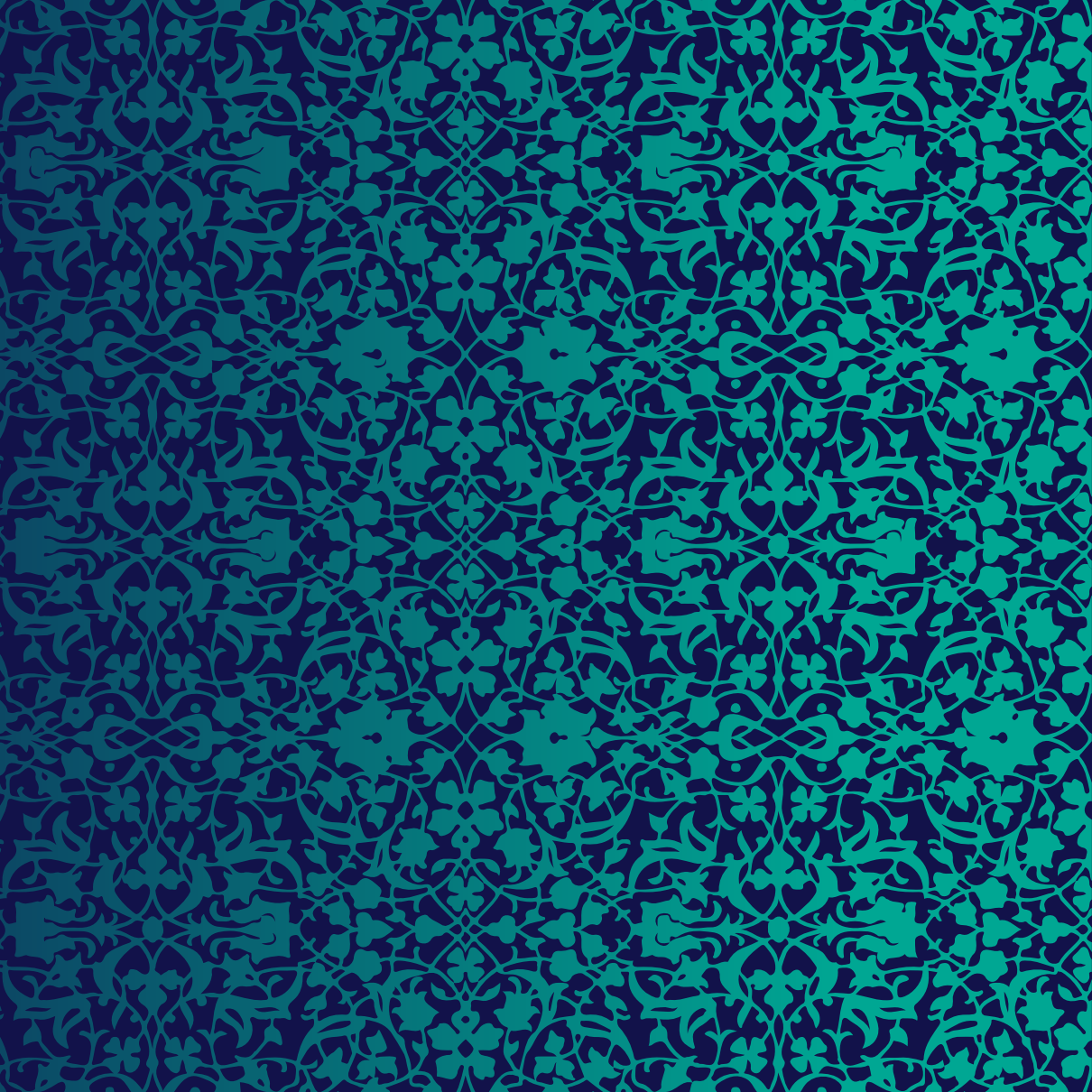
موقوفه وجود دارد! دانشگاه هاروارد در آمریکا، دانشگاه آکسفورد در لندن، نظامیه بغداد و الأزهر مصر، همه نمونه‌هایی هستند از مراکزی که عده‌ای هزینه‌هایشان را تقبل کرده‌اند تا در آن‌ها فعالیت‌های علمی صورت بگیرد. چیزی شبیه همان وقف خودمان.

📍 ایران ...

قبل از اسلام وقف در ایران بوده است، اما پس از ورود اسلام به جهت ترویج آن و احکام اسلامی‌اش و ثوابی که برای آن ذکر شده، وقف جایگاه بالاتری نسبت به گذشته پیدا کرد. گذشته از پیامبر و اهل بیت علیهم‌السلام که اولین و بزرگ‌ترین واقفان بوده‌اند و شرح آن را در قسمت‌های بعدی کتاب می‌خوانید؛ گفته شده در دوره سلجوقیان اولین مجموعه‌ای که متولی وقف باشد در کشور ایجاد شده و ناظر ویژه‌ای از طرف حکومت برای مدیریت موقوفات تعیین شده است. مغول‌ها نیز پس از تصرف ایران و بعد از آنکه مسلمان شدند موقوفات زیادی به وجود آوردند و خودشان ترویج کننده وقف بودند.

شاید جالب باشد که بدانید بیشترین توسعه وقف مربوط به دوران صفویه است و پس از آن در دوره‌های دیگر وقف به آن اندازه گسترده نشد. در برخی زمان‌ها مثل قاجار و پهلوی نیز تاراج موقوفات گسترش پیدا کرد و موقوفات به جای خرج مردم شدن و حل مشکلات، در خدمت دربار قرار گرفت. پس از پیروزی انقلاب و در روزهای سرد زمستان سال ۱۳۶۳ بود که قانونی برای اداره موقوفات تصویب و سازمان اوقاف و امور خیریه عهده‌دار موقوفات و مسائل مربوط به آن شد.

دهه وقف

● روز اول: وقف رسانه و بسیج مردمی

همیشه برای شکار، باید اول دانه پاشید. تا وقتی کاری یا چیزی جذاب نباشد، کسی سراغش نمی‌رود؛ و چه کسی می‌تواند منکر جذابیت رسانه‌ای به نام اینترنت شود؟ از سایت‌ها گرفته تا شبکه‌های اجتماعی و حتی فروم‌هایی که کم‌کم دارند به فراموشی سپرده می‌شوند؛ کشکولی از همه‌چیز! از اطلاعات علمی و دینی گرفته تا اطلاعات تاریخی و داستان و شعر تا جک و طنز و عکس و فیلم و صوت و حتی بازی و برنامه‌های گفتگوی آنلاین. خلاصه فقط شیر مرغ ندارد و جان آدمیزاد.

جذابیتش به قدری هست که کمتر جوان و نوجوان و بلکه بزرگ‌سالی پیدا می‌شود که به‌گونه‌ای در حال استفاده از اینترنت نباشد. حالا یا برای مطالعات متفرقه در

موضوعاتی که علاقه دارد و یا برای تکمیل تحقیق دانشگاه و مؤسسات علمی و یا برای پیدا کردن جواب سؤالات شرعی و تاریخی و یا برای پر کردن اوقات فراغت. با شعر و داستان و جک و یا عکس و فیلم‌های طنز و صوت‌هایی که علاقه دارد و یا بازی‌های آنلاین و حتی گفتگوهای آنلاین و آفلاین راجع به هر موضوعی!

پس دشمن دانه‌اش را پاشیده. آن‌هم نه یک مشت و دو مشت. آن قدری هست که اگر تمام ایرانیان معتقد هم بروند سراغ دانه‌ها باز کم نیاید. وقتی حسابی سرگرم دانه‌ها شدیم و اینترنت وارد لحظه‌لحظه زندگی‌مان شد، آن وقت شروع می‌کنند به شکار. برای همه هم نقشه دارند. برای کسی که دنبال اطلاعات تاریخی است، مقاله‌هایی پراز تحریف‌های تاریخی آماده کرده‌اند که اطلاعات سالمش را خراب کنند و ذهنش را با اطلاعات غلط پر کنند. در مورد سؤالات شرعی و دینی که حسابی نقشه کشیده‌اند.

بخوریم! ما هم باید بکاریم.
وقف برای انجام فعالیت‌های رسانه، گزینه‌ای است که جای خالی‌اش به شدت آزردهنده است، خصوصاً با توجه به هزینه‌های بالای انجام این‌گونه فعالیت‌ها که یقیناً کمتر کسانی هستند که بتوانند به‌تنهایی وقفی اثرگذار در زمینه رسانه انجام دهند و اینجاست که باید ضرب‌المثل ارزشمند «یک دست صدا ندارد» را بازخوانی کنیم و دست به دست هم دهیم برای ایجاد موقوفات اختصاصی جهت فعالیت‌های رسانه‌ای. انگیزه‌سازی با شما و وقف از مردم خیر.

پیشنهاد می‌شود:

چند خیر را جمع کنید و از چند مؤسسه فرهنگی بخوانید بیاید و گزارش فعالیت‌هایشان و تأثیرش در جامعه را بدهند. سپس از آن‌ها بخوانید مشکلاتشان را بیان کنند و خیرین نیز با وقف کمکی کنند به حل بخشی از مشکلات مجموعه‌های فرهنگی.

● روز دوم: وقف سنت نبوی و سیره اهل بیت علیهم السلام

کتاب خدا و سیره و سخنان اهل بیت علیهم السلام پراست از توصیه و تأکید نسبت به انجام کارهای خیر؛ و چه کار خیری بهتر از وقف که تا ابد می ماند؟ خیریه ها تمام می شوند. امروز می رسد به دست نیازمندان و فردا دیگر نیست؛ اما وقف تا همیشه هست تا ابد است و با وقف است که می شود جاودانه شد و جاودانه ماند. تفاوت اصلی میان خیریه و وقف همین است.

اولین واقف در اسلام پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بودند؛ و نام موقوفه هم «حوائط سبعة» یعنی باغ های هفت گانه. این باغ ها به پیامبر صلی الله علیه و آله هدیه شد و ایشان نیز همه آن ها را وقف کردند. رسول گرامی اسلام در طول زندگی اش وقف های زیادی انجام داد و جالب است که بدانید یکی از این وقف ها

زمینی بوده است در بازار مدینه. روش وقف در آن زمان برای همه ما درس است. رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و بعد از ایشان اهل بیت علیهم السلام از مشکل و مسئله به وقف می رسیدند؛ یعنی نگاه می کردند و مشکل را پیدا می کردند و برای رفع آن مشکل وقفی انجام می دادند که تا ابد برای حل آن مشکل خرج شود. اگر ایشان اکنون در بین ما بودند یقیناً برای معضلات اجتماعی و مشکل اشتغال و مسکن و ازدواج جوانان... وقف های متعددی انجام می دادند چرا که این موارد، از مهم ترین مسائل امروز ما هستند.

حضرت علی علیه السلام زحمت می کشید باغ و چشمه ای ایجاد می کرد و در اولین فرصت وقفش می کرد برای خدا. کدام یک از ما حاضریم به این سرعت حاصل دسترنجمان را برای خدا بدهیم؟! ایشان خانه اش را نیز وقف کرد و مثل رسول خدا صلی الله علیه و آله برای حل مشکلات و معضلات جامعه وقف می کرد. حضرت زهرا علیها السلام و باقی فرزندان ایشان نیز

شہر و اوقاف نامہ
۶

وقف می‌کردند. اساساً وقف یکی از اعمالی است که در سیره اهل بیت علیهم‌السلام و شاگردان و نزدیکان به ایشان به‌وفور یافت می‌شود. وقف کردن برای عزاداری نیز ابداع و ایده خلاقانه اهل بیت علیهم‌السلام بوده است. جالب این است که محل این عزاداری نیز در وقف قیدشده بوده است. خانه خدا و موسوم حج... یعنی زمانی که همه مسلمانان جمع می‌شوند مصیبت حضرت امام حسین علیه‌السلام خوانده شود تا روشنگری شود و این واقعه فراموش نشود. قطعاً بسیاری از کسانی که این ماجرا را در حج می‌شنیده‌اند، وقتی به دیار خود بازمی‌گشتند سفیر واقعه کربلا می‌شدند.

البته آمار موقوفاتی که با محوریت

عزاداری بر اهل بیت علیهم‌السلام و به‌ویژه امام حسین علیه‌السلام وجود دارد، بسیار زیاد است؛ اما فراموش نکنیم که سیره

۲۲

وَمَا تَقْبَلُوا إِلَّا لَكُمْ مِنْ خَيْرٍ
تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا

و بدانید آنچه از کارهای نیک این خود پریش می‌فرستید
آن را نزد خدا به بهترین وجه و بزرگترین پاداش خواهد یافت

سوره بقره، آیه ۱۱۰

اهل بیت علیهم السلام، تنها وقف برای عزاداری نبوده و اگر می‌خواهیم رهروی حقیقی آنان باشیم، باید با تأسی از پیامبر و معصومین علیهم السلام، با پیدا کردن مشکلات امروز جامعه، اقدام به وقف کنیم.

پیشنهاد می‌شود:

برای بسیاری از ائمه علیهم السلام وقف درخور و مناسبی در کشور وجود ندارد. از عموم مردم دعوت کنید، خیرین را هم بیاورید پای کار و یک پویش راه‌اندازی کنید. مثلاً پویش وقف برای امام باقر علیه السلام، در این پویش هرکسی که نامش باقراست سهمی می‌دهد، خیرین و دیگران هم کمک می‌کنند و یک موقوفه به نام حضرت باقر علیه السلام و با هدفی که جمع مشخص می‌کند شکل می‌گیرد. برای سایر ائمه علیهم السلام نیز می‌شود مشابه همین کار را انجام داد.

● روز سوم: وقف ترویج فرهنگ قرآنی

میراث فرهنگی هر کشوری، جزو باارزش‌ترین دارایی‌های آن است. این میراث فرهنگی گاهی یک ساختمان است و گاهی یک مجسمه و گاهی چند برگ کاغذ. دلیل ارزشمندی این میراث، ارزش ریالی آن نیست، بلکه به این دلیل است که نشانی از سابقه فرهنگی و هویت آن کشور است.

از نگاه بعضی‌ها فقط حفظ ظاهر این میراث مهم است. ساختمان‌ها را محکم می‌کنند و کاغذها را در بهترین شرایط نگه می‌دارند و حتی شاید برای سالم‌تر ماندنشان، مانع عکس‌برداری از آن‌ها می‌شوند؛ ولی ذره‌ای به این فکر نیستند که مثلاً فلان شاعر که این قدر

برای باقی ماندن بنای مقبره‌اش و یا شعرهای دست‌نویسش هزینه و وقت صرف می‌کنند، چه دغدغه‌هایی داشته و زندگی‌اش را صرف چه

مکان: آستان مقدس امامزادگان و بقاع متبرکه

مختص کتاب
تواضع

مختص کتاب
مجله

چیزهایی کرده و دوست داشته تا مردمش چگونه زندگی کنند؛ و این می شود که شاید فرهنگ یک ملتی که تعداد زیادی میراث فرهنگی دارد به مراتب پایین تر از ملتی باشد که حتی یک میراث فرهنگی هم ندارد ولی در عوض پیگیر دغدغه های ارزشمند درگذشتگان با فرهنگ سایر ملت هاست. درست مثل تفاوت بیماری که کلی هزینه و وقت صرف می کند و از بهترین دکتر متخصص، نوبت می گیرد و بعد از معاینه، نسخه دکتر را در جیبش می گذارد و نه سراغ خرید داروها می رود و نه به دستورات او عمل می کند. چنین بیماری هر قدر هم صبر کند، ذره ای بهبود نمی یابد. ولی اگر در مقابل، کسی که همان بیماری را دارد بدون مراجعه به دکتر، از راهی به نسخه او دست پیدا کند و داروها و دستوراتش را مویه مو انجام دهد، بهبود می یابد و از بیماری رها می شود.

ما مسلمانان نسخه شفا بخشی داریم به نام قرآن. کتاب ارزشمندی که راه کارهایی برای بهبود زندگی های بیمارمان دارد؛ و خیلی از ما، آن را در بهترین جای خانه

نگهداری می‌کنیم. گران‌قیمت‌ترین چاپش را می‌خریم و حتی شب‌های قدر روی سرمان می‌گذاریم. بعضی از ما که ارادت ویژه‌تری به آن داریم، هنگام عقد و عروسی و نوروز، قبل از هر چیز آن را سر سفره عقد و هفت‌سین می‌گذاریم و این تمام استفاده ماست از این کتاب آسمانی مقدس؛ اما چه تعداد از ما مسلمانان سعی کرده‌ایم به نسخه‌های شفابخش آن عمل کنیم؟

یک سؤال ساده! اگر در این روزگار، پیروان دیگر دین‌ها و آیین‌ها معجزه پیامبرشان را در اختیار داشتند، با آن چه می‌کردند؟ معجزه آخرین پیامبر خدا، محمد مصطفی ﷺ، پیامبر امت ما، روی طاقچه خانه‌هایمان است. آیا وقتش نرسیده برای «کتاب خدا» کاری کنیم؟! اما پیش‌نیاز عمل کردن به نسخه‌های شفابخش قرآن، آگاهی از آن‌هاست. اگر واقع‌بینانه نگاه کنیم، باید اعتراف کنیم که شاید درصد بالایی از افراد جامعه، با محتوای قرآن نامأنوس باشند؛ و دلیل اصلی آن، عدم آگاهی و شناخت نسبت به این کتاب نورانی و مقدس است.

• ۲۷ •

زمان ثبت‌نام:

۱۳۹۵/۱۱/۲۰ تا ۱۳۹۶/۰۱/۲۰

زمان برگزاری مرحله شهرستانها:

فروردین و اردیبهشت ۱۳۹۶

روش‌های ثبت‌نام:

۱. از طریق سایت رسمی مسابقات

WWW.QURANBIDAR.COM

۲. مراجعه به انترنات اوقاف و امور خیریه

قرآن کریم

چهلمین دوره

مسابقات سراسری

قرآن کریم

حفظ، قرابت، ترتیل

معارف قرآن و عترت

۴۰

سازمان با پشتیبانی هنرمندان نقاشی اسلامی، خوشنویسان، مجسمه‌سازان و معلمان قرآن کریم، کارکنان استانی، کشوری، انجمن قرآن مجید و معلمان مدارس قرآنی ایران

قرآن در میان ما، مانند طبیب ناشناخته‌ای است که نه به دلیل عدم تخصص در طبابت، بلکه به خاطر ناشناخته بودن، مراجعه‌کنندگان اندکی دارد و در مقابل، آموزه‌های انحرافی غربی، مانند طبیبانی قلبی و دروغین هستند که نه تنها درمانگر نیستند بلکه سلامت انسان را نیز به خطر می‌اندازند ولی به دلیل تبلیغات فریبنده، اکثریت مردم را به سمت خودشان کشانده‌اند.

باید علاوه بر ترویج نسخه‌های چاپ‌شده قرآن، فرهنگ قرآنی هم ترویج شود و مطمئناً این کار، نتایج شگفت‌انگیزی در پی دارد. همان‌طور که ترویج فرهنگ حسینی منجر به انقلاب اسلامی ایران شد، ترویج فرهنگ قرآنی هم در زندگی‌هایمان انقلاب ایجاد می‌کند.

وقتی به علل و عوامل ترویج موفق فرهنگ حسینی نگاه می‌کنیم، درمی‌یابیم که بخش مهمی از تأمین هزینه‌های این اقدام، موقوفات فوق‌العاده فراوانی است که هزینه‌های ناگزیر آن را تأمین کرده و می‌کند؛

اما در مقابل چقدر برای قرآن و ترویج فرهنگ قرآنی، موقوفات داریم؟ اگر باور می‌کنید باید بگوییم که طبق آمار رسمی، امروزه موقوفات قرآنی سهمی کمتر از دو درصد از مجموع موقوفات کشور را به خود اختصاص داده‌اند! آیا دیگر جای برای فکر کردن و منتظر ماندن باقی مانده؟!؟

پیشنهاد می‌شود:

از فضای هیئت‌ها و مراسم‌های مذهبی استفاده کنید برای ترویج وقف قرآنی. آن فضاها هم مردمی هستند هم خودجوش هم برای اهل بیت علیهم‌السلام راه افتاده‌اند. اگر اعتقاد ما این است که این دو ثقل از یکدیگر جدا نمی‌شوند، بهتر است وقف قرآنی بیاوریم به هیئت‌ها و مراسم‌های مذهبی. از مردم بخواهیم برای قرآن کاری کنند و سخنرانان و مداحان و معتمدان هم تبلیغ و ترویج و اقدام کنند. راه حل ترویج فرهنگ وقف قرآنی همین است. از هیئت‌ها شروع کنیم.

● روز چهارم: وقف بقاع متبرکه و زیارت

زندگی این روزها پراست از کارهای ریزو درشت. هر زن و مردی به تناسب سن و سالش و شغل و کارش و تحصیل و تدریسش، سرش گرم کارهای زیادی است. آن قدر زیاد که شاید اگر بخواهد یک شب نشینی دل چسب با پدر و مادر و یا پدربزرگ و مادربزرگ را در برنامه ریزی اش جا بدهد،

اولین فرصتی که خواهد داشت، چند هفته بعد خواهد بود. ما هم یک نفر هستیم از افراد همین جامعه و با همین حجم دغدغه و کار. شاید اگر همین حالا؛ دقیقاً همین الان یک لحظه فکر کنیم و تاریخ آخرین

شب نشینی دل چسب با بزرگ ترهایمان را به خاطر بیاوریم، یقین کنیم که ما هم یکی هستیم مثل بقیه... یک انسان با یک

سر و هزاران سودا!
شاید در نگاه اول، این سبک زندگی - که
این روزها خیلی عادی و معمولی است -
مشکلات خیلی خاصی نداشته باشد و
شاید حتی فکر کنیم که داریم با زندگی
هرچه تمام‌تر، از تمامی فرصت‌های ریز و
درشت‌مان برای داشتن یک زندگی بهتر
استفاده می‌کنیم و نشانه‌اش را هم این
می‌دانیم که برای خیلی از کارهای ساده
و پیش‌پاافتاده، فرصت کافی نداریم!
مثلاً برای همین شب‌نشینی‌هایی که
بزرگ‌ترهایمان چشم‌انتظارش هستند
و یا پارک رفتن و تفریح کردنی که
کوچک‌ترهایمان!

اما آیا واقعاً همه چیز خیلی خوب
است و عالی؟! آیا این نشانه‌ها
و این چشم‌انتظاری‌ها، علامتی

است برای درست بودن سبک

زندگی‌مان؟! آیا واقعاً داریم از فرصت‌های
عمرمان بهترین استفاده‌ها را می‌کنیم و در
هر لحظه، بهترین کاری که ممکن است را

انجام می‌دهیم؟!
یک بار دیگر با خودمان خلوت کنیم و این
بار یک سؤال دیگر از خودمان بپرسیم.
این بار فکر کنیم و تاریخ آخرین باری که
به امامزاده شهر و روستا و محلمان سر
زده‌ایم را به خاطر بیاوریم! چند وقت است
که خودمان را از این فرصت ویژه محروم
کرده‌ایم؟ بله! فرصتی ویژه برای بهره‌مند
شدن از برکات نگین‌های فیروزه‌ای
شهرمان!

شاید شمایی که در حال حاضر به این
صفحه از کتاب رسیده‌اید، یک شهروند
عادی باشید که شغل آزاد دارد و
صاحب مغازه است و یا شاگرد
مغازه، یا کارمند یکی از ادارات و
سازمان‌ها و بانک‌ها، یا رئیس
و معاون یکی از همین مؤسسات،
یا یک دانشجو و دانش‌آموز و معلم و
مدیر، یا یک هنرمند خلاق که در یکی از
رشته‌های هنری مشغول به فعالیت است،
یا یک روحانی، یا یک مادر خانه‌دار و یا یکی

از اهالی روستاهای زیبای کشور؛ بالاخره شما هم یکی از اهالی این کشور هستید و در قبال این مهمانان عزیز و بابرکت، وظیفه‌ای دارید. وظیفه‌ای که یا به صورت فردی و شخصی انجامش می‌دهید و یا به صورت جمعی و حتی سازمانی! خلاصه رسالتی به دوش ما و شماست که باید در انجام دادنش تلاش کنیم؛ و ما پیشنهاد می‌دهیم اگر می‌خواهید کاری کنید، رنگ زیبای وقف را به آن بزنید.

پیشنهاد می‌شود:

چند امام‌زاده شاخص را در نظر بگیرید و با همکاری برخی مؤسسات و نهادهای مردمی تور امام‌زاده گردی بگذارید. هم ترویج زیارت است هم سیاحت و هم می‌توان از فضای همین تورها برای ترویج زیارت

و وقف برای زیارت و امام‌زادگان استفاده کرد. این تورها حتی می‌توانند چیزی شبیه راهیان نور شوند. کم‌کم با کمک هم...

● روز پنجم: وقف خانواده و سبک زندگی

شما هم قبول دارید که گناه در جامعه زیاد شده؟ به همه دلایلش کاری ندارم ولی یکی از مهم‌ترینش ازدواج است. ازدواجی که امامان معصوم ما فرموده‌اند نصف دین را حفظ می‌کند؛ که البته آرزویی است که خیلی از جوانان، برآورده شدنش را فقط در خواب می‌بینند چرا که با وضعی که این روزها به لطف دشمنان پیش آمده، باید رستم دستانی پیدا شود که بتواند هفت‌خان ازدواج‌های به سبک روز را رد کند و شاخ غول مجردی را بشکند. حالا اگر کسی بیاید و پا پیش بگذارد برای آسان کردن این مسئله، شک نکند که این قدر برایش دعا می‌کنند که نگو و نپرس. از خود جوان‌ها گرفته تا پدر و مادرشان تا فامیل‌های دور

و نزدیکشان و تا حتی همه افرادی که باید هر روز پای در دودل این‌ها می‌نشستند. مثلاً واقفی پیدا شود که یک قطعه زمین مرتب و منظم را وقف کند برای ساخت سالن عروسی با ورودی رایگان. ویژه کسانی که می‌خواهند عروسی بدون گناه داشته باشند. خدا را چه دیدی شاید عده‌ای هم پیدا بشوند که حاضر شوند قید گناه را بزنند تا خرج سالن عروسی شان حذف بشود. آن وقت است که ثواب روی ثواب گیر واقف می‌آید. هزینه‌های عروسی که یکی و دوتا نیست. بقیه‌اش را خودتان پیشنهاد بدهید، فقط یادتان نرود که می‌توانید شرط‌های خوبی هم برای استفاده از موقوفه‌تان بگذارید تا ثواب کارتان بیشتر شود. مخصوصاً سعی کنید ازدواج را برای کسانی که مهریه‌های معقول و معمولی دارند، آسان کنید. بلکه کم‌کم بساط مهریه‌های تخیلی و مشکل‌ساز برچیده شود.

۳۶.

از دیگر مشکلات مهمی که متأسفانه جدی گرفته نمی‌شود و فقط وقتی اهمیتش معلوم می‌شود که دیگر کار از کار گذشته و پشیمانی برایش سودی ندارد، مشکلات روحی روانی است. شاید شما هم در خبرها خوانده باشید اقدام به خودکشی‌هایی که برای خلاصی از یک ازدواج اشتباه اتفاق افتاده. یا معتاد شدن‌هایی که محصول ارتباط اشتباه پدر و فرزند است و یا خیابانی شدن دخترهایی که فقط احساس کمبود محبت در خانه‌شان، آن‌ها را راهی خیابان‌ها کرده و حالا خودشان و اطرافیانشان به قدری پشیمان‌اند که خدا می‌داند و بس؛ و البته شاید افراد بسیار زیاد دیگری هم باشند که به خاطر مشکلات ریز و درشتشان دست به کارهایی زدند که باعث پشیمانی‌شان شده و شاید فقط چند ساعت مشاوره، راهی جلوی پایشان می‌گذاشت که هم مشکلشان را حل می‌کرد و هم کارشان را به اینجا نمی‌رساند. راه‌اندازی یک مرکز مشاوره که

• ۳۷ •

واقفی هزینه‌هایش را تأمین کند تا بتواند با کم‌ترین هزینه به نیازمندان مشاوره دهد، تیتربعضی اخبار حوادث روزنامه‌ها را تغییر می‌دهد. در پایان این یک جمله را به ذهن بسپارید: با وقف هدفمند و هوشمند می‌شود سبک زندگی خیلی‌ها را تغییر داد.

پیشنهاد می‌شود:

اطلاعات و آماری کافی از وضعیت طلاق و ازدواج از دستگاه‌های منطقه خودتان بگیرید و سپس این‌ها را به مردم بگویید. شفاف و راحت. هر آنچه مشکلی ندارد مطرح شود و محرمانه نیست. بعد از مردم بخواهید برای رفع معضلات و مشکلات خانواده‌ها آستین بالا بزنند و کمک کنند وقفی شکل بگیرید. خیرین را جدی بگیرید. اگر از نزدیک و دقیق و جدی عمق معضلات خانوادگی را حس کنند حتماً اقدام خواهند کرد.

● روز ششم: وقف علم و فناوری

همیشه قرار نیست زندگی مان تکرار زندگی دیگران باشد. هر کاری را انجام بدهیم که دیگران انجام داده‌اند و هر جایی برویم که دیگران رفته‌اند. بله! باید کارهای درست را انجام داد ولی نه همیشه به همان سبکی و حالتی که دیگران انجام داده‌اند.

در وقف هم مسئله همین است. این که مثلاً ۸۰۰ سال پیش مرحوم میرزا جهانگیرخان زمین کشاورزی‌ای را وقف کرده تا از درآمد سالیانه‌اش به مکتب‌خانه‌ها کمک کنند، خیلی کار خوبی است ولی دلیل نمی‌شود که اگر امروز کسی خواست ثواب وقف را در پروندهٔ

اعمالش داشته باشد، حتماً تنها راهش سفر به روستا باشد. تا بگردد دنبال زمین کشاورزی‌ای که قرار است به فروش برسد و بعد هم بگردد

دنبال مکتب‌خانه‌ای برای وقف درآمد
زمینش!

همیشه در هر دوره و زمانی افراد
حواس جمعی زندگی می‌کردند که
چشمشان دنبال کمبودها بوده. برای
همین است که اگر به موقوفات در طول
تاریخ نگاه کنیم، می‌بینیم در هر عصر
و دوره‌ای موارد جدیدی به موقوفات
افزوده شده که نتیجهٔ ریزینی عده‌ای
واقف به‌روز است.

چرا راه دور برویم؟ همین هزینه کردن
برای پیشرفت علم و سواد را کمی
به‌روزتر و تخصصی‌تر نگاه کنیم. آدم‌ها
در استعدادهایشان با هم متفاوت‌اند.
مثلاً خود من استعدادی دارم که شاید
هیچ‌کس حتی آرزویش را نکند! استعداد
چاقی! بعضی‌ها اما استعدادهای
دوست‌داشتنی‌تر و مفیدتری دارند.

«نخبگان» افرادی هستند که خدای
مهربان امتیازات هوشی، جسمی
و روانی ویژه‌ای به آن‌ها داده؛ و اگر

قرار باشد بین یک نخبه و یک انسان
معمولی مسابقه‌ای بگذارند برای
حل مسئله‌ای، نخبهٔ عزیز ما شاید در
یک چهارم وقتی که یک انسان معمولی
باید فکر کند، مسئله را حل می‌کند. حالا
واقعاً حیف نیست نخبگانی که در کشور
عزیزمان زندگی می‌کنند به خاطر نبود
بعضی امکانات نتوانند از استعدادها
و توانمندی‌هایشان استفاده کنند.
پس آن دسته از عزیزانی که دوست
دارند در مسائلی که به پیشرفت علم
و سواد مربوط می‌شود، وقتی انجام
بدهند، این بار ساخت آزمایشگاه‌ها و
کتابخانه‌های تخصصی ویژهٔ نخبگان را
انتخاب کنند.

یا یک مثال دیگر! کتاب‌خانه هر جا که
باشد، مفید است. وجود جایی که هم
بشود در آن با خیال راحت و تمرکز و در
سکوت درس خواند و هم دسترسی به
منابع مختلف موردنیاز ممکن باشد،
واقعاً ارزشمند است. حالا در شهر

باشد یا روستا. ولی نیازِ مناطق محروم
بیش تر است. چه بسیار استعدادهایی
که به خاطر نبود امکانات برای شکوفا
شدن، از بین می‌روند و چقدر زیاد
بودند دانشمندان دینی و علمی‌ای
که از مناطق محروم برخاسته‌اند.
البته ارزش کتاب‌خانه فقط به این
نیست که عده‌ای دانشجو و دانش‌آموز
می‌توانند در آن بیش‌تر و بهتر درس
بخوانند. وجود یک کتاب‌خانه، افراد را
قلقلک می‌دهد برای مطالعه. همین‌که
عده‌ای به‌جای بعضی اتلاف وقت‌های
مشکل‌دار و دردسرساز، وقتشان را به
مطالعه بگذرانند فایدهٔ کوچکی است؟
این‌که به برکت کتاب‌خانه و مطالعه،
فرهنگ‌ها بهتر شود و سطح زندگی‌ها
بالتر رود کم است؟ قابل توجه واقفین
محترم. چیزی که زیاد است مناطق
محروم بی‌کتاب‌خانه.
البته ساخت جایی برای نخبگان و یا
ساخت کتابخانه یک پیشنهاد بود؛ از

طرفی ارزش علم و علم‌آموزی آن قدر
بالاست و از طرفی هنوز آن قدر جای
خالی در زمینه‌های مربوط به علم و
فناوری خالی است که نیاز نیست ما
پیشنهاد بدهیم و کافی است سری
به آموزش و پرورش منطقه‌تان بزنید و
سؤال کنید از این جاهای خالی؛ یقیناً
آن قدر موارد پیش روی شما می‌گذارند
که شرمنده می‌شوید!

پیشنهاد می‌شود:

فضایی فراهم کنید تا نخبگان و افرادی
که مشغول کار علمی هستند بیایند و
دست‌آوردهایشان را توضیح دهند. بعد
مشکلاتشان را بگویند و از مردم و خیرین
بخواهید برای رفع مشکلات آن‌ها اقدام
کنند. موقوفه‌ای راه بیفتید برای کمک
به مخترعان، به نویسندگان، با اصحاب
علم و... مردم باید حس کنند که علم
قدرت است و اگر علم در کشور بالا باشد
قدرت کشور بیشتر می‌شود.

● روز هفتم: وقف اقتصاد مقاومتی، تولید و اشتغال

تا الآن فکرش را کرده‌ای به کشاورزی که دارد زمینش را شخم می‌زند بگویی که چرا این قدر خودت را به زحمت می‌اندازی و زمین خشک و خالی را زیر و رو می‌کنی؟! یا مثلاً وقتی دارد گندم هایش را در زمینش می‌پاشد بگویی چرا این همه گندم را حرام می‌کنی و این‌طور روی

زمین می‌ریزی؟! یا وقتی دارد آن را آبیاری می‌کند، بگویی که چیف است که این‌طور آب را روی زمین خشک رها کرده‌ای؟!

هرگز! چرا که میدانی این‌ها ظاهر کار است. هنگام شخم، ظاهر

این است که دارد زمینی خشک و بی آب و علف را با رنج فراوان بیهوده زیر و رو می‌کند. ظاهر بذریابی این است که

مهاگرانی

تقویت تولید داخلی

مختص
شماره ۷۲
سال ۹۲

دارد گندم‌هایی که برای خرید آن‌ها مال خود را خرج کرده، روی زمین می‌ریزد و از دست می‌دهد و همین‌طور است ظاهر آب یاری و خیلی مراحل دیگر کار... اما واقع کار چیست؟ کشاورز دارد سرمایه‌گذاری می‌کند، اگر با دقت به محصولش رسیدگی کند و در مقابل آفت‌ها از آن محافظت کند، سودی که بعد از فروش محصول نصیب او می‌شود، چندین برابر هزینه‌ای خواهد بود که صرف کرده.

حالا تصور کن کشاورزی را که زمین و آب و دانه داشته باشد ولی اقدام به کشاورزی نکند! سرزنشش نمی‌کنی؟ حتی اگر بگویند این گندم‌ها را نگه داشته تا آرد کند و بخورد! باز به او می‌گویی که همه چیز فراهم است تا گندمت را چند هزار برابر کنی. پس چرا این‌طور نشسته و دست روی دست گذاشته‌ای؟ نگاه ما به همه سرمایه‌هایمان همین

است. باید آن را به بهترین نحو ممکن، به کار انداخت و حتی نباید لحظه‌ای از آن غافل شد. درست مثل بازار بورس و سرمایه‌دارانی که لحظه‌ای از چک کردن تابلوی بورس غافل نمی‌شوند، مبدا لحظه‌ای غفلت باعث شود تا سود زیادی را از دست بدهند یا ضرر سنگینی را متحمل شوند.

البته بسیاری از ما در انتخاب روش افزایش سرمایه‌های خود، دچار اشتباه می‌شویم. با آن دسته افرادی که به اشتباه مال دنیا را تنها برای رفاه در این دنیا می‌دانند و دائماً غصهٔ بازماندگانشان را می‌خورند هر آنچه دارند برای همین دنیا صرف می‌کنند، کاری نداریم. شاید فقط وقتی متوجه اشتباهشان بشوند که با دستی خالی درون قبر آرام می‌گیرند و حسرت می‌خورند

که چگونه بعد از آن‌ها با مال و اموالشان رفتار می‌شود. با شمایمی هستیم که میدانی باید حواست به هزینه‌های زندگی‌ات باشد و از انجام وظیفه‌ات برای تأمین مخارج زندگی غافل نباشی و در کنار این‌ها، دنبال سرمایه‌گذاری نزد خدای مهربان هم هستی!

شاید تا الآن در راستای این سرمایه‌گذاری اقداماتی کرده باشی و فکریهایی هم برای آینده در نظر داشته باشی، ولی شاید همهٔ آن‌ها یک خصوصیت مشترک داشته باشند و آن اینکه: مدت‌زمانشان محدود است. مثلاً فقیری را اطعام کرده‌ای و یا یک دهه شام روضهٔ مسجد را متقبل شده‌ای و یا برای بزرگداشت نام امام حسین علیه السلام، تکیه‌ای برپا کرده‌ای؛ و فکریهایی هم برای

آینده داشته باشی. برخیاها، به دلیل ضعف بعضی تولیدات داخلی و حتی نبود بعضی کالاهای داخلی، برپایهٔ تولیدات خارجی می‌چرخد و وضع اشتغال هم به دلیل همین مسئله، بسیار نگران‌کننده است، یکی از بهترین گزینه‌ها برای وقف، این باشد که با این هدف وقفی انجام دهیم.

پیشنهاد می‌شود:

چند کارخانه، بنگاه اقتصادی و مراکزی که تعطیل شده و یا نیمه تعطیل‌اند را در منطقه خودتان پیدا کنید و خیرین را به آنجا ببرید تا از نزدیک با وضعیت کارگردان و... آشنا شوند. این بازدید را هم رسانه‌ای کنید و بعد از همه بخواهید تا برای تولید و اشتغال کمک کنند و موقوفه‌ای شکل بگیرد.

کشور جدای از سوء مدیریت دارد. شاید این روزها که اقتصاد

آینده داشته باشی. برخیاها، به دلیل ضعف بعضی تولیدات داخلی و حتی نبود بعضی کالاهای داخلی، برپایهٔ تولیدات خارجی می‌چرخد و وضع اشتغال هم به دلیل همین مسئله، بسیار نگران‌کننده است، یکی از بهترین گزینه‌ها برای وقف، این باشد که با این هدف وقفی انجام دهیم.

پیشنهاد می‌شود:

چند کارخانه، بنگاه اقتصادی و مراکزی که تعطیل شده و یا نیمه تعطیل‌اند را در منطقه خودتان پیدا کنید و خیرین را به آنجا ببرید تا از نزدیک با وضعیت کارگردان و... آشنا شوند. این بازدید را هم رسانه‌ای کنید و بعد از همه بخواهید تا برای تولید و اشتغال کمک کنند و موقوفه‌ای شکل بگیرد.

● روز هشتم: وقف علما و حوزه‌های علمیه

به نظرتان چطور باین همه تغییر سبک زندگی‌ها و افزایش فسادهای وارداتی دشمنان اسلام به کشورمان، بازهم ملت مؤمن و مقید و متعهد در این سرزمین سرپا و مقاوم در راه عقاید و ایمان خود ایستاده‌اند؟ این استقامت و قوت از کجا به دست می‌آید؟ آیا با تماشای فیلم و گشت‌وگذار دائمی در اینترنت و ول بودن در بازار و خیابان، می‌توان چنین شد؟ آیا پایداری در راه حق به راحتی و با حرّافی قابل دستیابی است؟

۴۶

بعضی چیزها را خداوند توسط فرستاده‌ها و منتخبانش برای نجات بشر قرار داده است؛ یعنی چیزهایی هستند که کاملاً به نفع خودمان و اطرافیان و جامعه

و درواقع همهٔ انسان‌هاست، اما خب بعضی‌ها فکرش را هم نمی‌کنند. البته عده‌ای هم قطعاً حواسشان به این قضیه هست.

مراسم‌های معنوی که در هر دینی قرار داده شده است، درواقع نقش پشتیبانی و محکم کردن جای پای ما را به عهده دارند. خصوصاً در اسلام که سرشار از چنین برنامه‌هایی است. مثلاً دههٔ محرم و ماه رمضان از آن ظرفیت‌های ویژهٔ جامعه است که به‌طور آشکاری به کاهش میزان جرم منجر می‌شود. شرکت در مراسم عزاداری معصومین علیهم‌السلام و دعاها و شب‌های قدر، قوی‌ترین قرص‌های آرام‌بخش دنیا هستند که تا مدت‌ها اعصاب و روان روح و فکرمان را روبه‌راه می‌کنند.

خیلی از خانواده‌ها با حضور در این مراسم‌ها و شنیدن موعظه‌های واعظان شهر، پایه‌های زندگی خود را براساس اسلام بنا می‌کنند و از اختلافات ریز و

حواشی کوچک پرهیز می‌کنند. عالمان دینی و حوزه‌های علمیه که مهد پرورش عالمان دینی است، در همیشه تاریخ نقش اساسی و تأثیرگذاری داشته‌اند و حتی نمی‌شود تصور کرد که اگر این استوانه‌ها نبودند، چه برسر مردم آمده بود!

شاید کافی باشد که نگاهی به کتاب‌های تاریخ بیندازیم و ببینیم تمامی فعالیت‌های دینی قرن‌های اخیر ایران و کشورهای اسلامی را چه کسانی رهبری می‌کردند و برسیم به انقلاب اسلامی

ایران و نام زیبای امام خمینی رحمة الله علیه و بعد هم مقام معظم رهبری امام خامنه‌ای دام ظلّه العالی.

فعالیت‌های دینی از آن قبیل فعالیت‌هایی است که عده‌ای

ارزشمندترین دارایی‌شان یعنی وقتشان را وقف انجامش کرده‌اند. چه خوب است مایی که شاید وقتی نداریم تا وقف این

کار کنیم، با وقف هر آنچه از دستمان برمی‌آید، در ثوابش شریک شویم.

پیشنهاد می‌شود:

از طلاب شروع کنید و خانواده‌هایشان. علما و بزرگان منطقه را نیز درگیر کنید با طلاب به دیدار آن‌ها بروید و طلاب مشکلات و مسائلشان را بگویند. بعد با هماهنگی با خیرین وقفی شکل بگیرید برای حل مشکلات طلاب. مثلاً ممکن است یکی از مشکلات طلاب خانه باشد. خانه‌ای وقف کنید برای طلاب و جایزه بگذارید برای هر طلبه‌ای که ممتاز باشد تا بتواند در خانه وقفی برای مدت زمان معینی زندگی کند. از خدمات وقف به حوزه‌های علمیه بگویید و از علمایی که با همین موقوفه‌ها عالم شدند و واقفان آن زمان تا ابد در خدمات علمی آن عالم شریک شدند.

● روز نهم: وقف محیط زیست و سلامت

دو نعمت‌اند که تا وقتی هستند، کسی قدرشان را نمی‌داند: یکی امنیت و دیگری سلامت. کافی است یادتان بیاید از روزهایی که یکی از اعضای خانواده‌تان بیمار شده بود. آرامش خانه به هم می‌ریزد و همه همتشان را می‌گذارند برای بهبودی مریض و دعا می‌کنند برای زودتر خوب شدنش. وقتی دوباره نعمت سلامت برمی‌گردد، دوباره آرامش هم می‌آید؛ اما در اطراف ما خانواده‌هایی هستند که بیمارشان با یک روز و دو روز و یک هفته و دو هفته بهبود نمی‌یابد. دوره درمان بعضی بیماری‌ها چندین سال است و در تمام این مدت، جدای از آرامشی که بابت بیماری مریض از بین رفته، استرس دیگری هم اضافه

می‌شود به نام تأمین هزینه‌های درمان. هزینه‌هایی سنگین و مدت‌دار که کمر خانواده را می‌شکند. آن دسته از واقفینی که دوست دارند برای سلامت مردم کاری کنند، به فکر بیشتر کردن بیمارستان‌های تخصصی درمان سرطان و سایر بیماری‌های صعب‌العلاج باشند. دعای خیر بیماران و خانواده‌هایشان در زندگی انسان تأثیرات اساسی دارد.

بیاییم از زاویه دیگری به نعمت سلامت نگاه کنیم. بعضی انسان‌ها خیلی مظلوم‌اند. خیلی خیلی مظلوم. هر وقت به یک معلول لبخند می‌زنم و برایش دست تکان می‌دهم و او هم با آن صورت معصوم و آن تکان‌های غیرعادی جواب لبخند و سلام را با یک ذوق و شور و شمع عجیب می‌دهد، قبل از خوشحال شدن از لذتی که برایش ایجاد کردم، آن قدر دلم می‌سوزد که باید به زور جلوی اشک چشمم را بگیرم. این آفریده‌های مظلوم خدا که خوشحال کردنشان،

خدا را خیلی خوشحال خواهد کرد. البته حکایت آسایشگاه‌های سالمندان هم همین‌طور است. پیرمردها و پیرزن‌هایی که منتظرند کسی پیدا شود تا فقط به خاطر ازشان گوش بدهد. یا کودکان یتیم و بی‌سرپرستی که خداوند دوست دارد بنده‌هایش نسبت به آن‌ها احساس مسئولیت کنند و برای آسایش و رفاه آن‌ها هم کاری کنند و البته که خدا اجرشان را چند برابر خواهد داد. خوب است عادت کنیم چند وقت یک‌بار، سری به آسایشگاه‌های معلولین و سالمندان و بهزیستی بزنیم و حداقل با لبخند و یک جعبه شیرینی، دل‌هایشان را شاد کنیم. کسانی که دنبال وقف هستند و هنوز موردش را انتخاب نکردند، شاید بتوانند نیازمندی‌های آن مکان‌ها را با موقوفاتشان تأمین کنند.

راستی فرصت کم است و صحبت زیاد! وقتی می‌خواهیم موقوفه‌ای ایجاد کنیم، محیط‌زیست را هم فراموش نکنیم؛

هم می‌توانیم در ضمن موقوفه‌مان نیم‌نگاهی به محیط‌زیست داشته باشیم و هم می‌شود موقوفه‌ای اختصاصی ایجاد کنیم برای محیطی که زیست‌مادر آن است.

پیشنهاد می‌شود:

یکی از معضلات و مشکلات زیست‌محیطی منطقه‌تان را با هماهنگی و همکاری محیط‌زیست منطقه شناسایی کنید و در خصوص آن جلسه بگذارید. مثلاً زباله‌ها، آلودگی هوا، آتش‌سوزی جنگل‌ها و... دقیقاً شفاف بگویید اگر این مسئله حل نشود چه مشکلاتی برای منطقه پیش می‌آید. این اطلاعات را رسانه‌ای کنید و از مردم و خیرین بخواهید اقدامی بکنند. وقفی انجام دهیم برای حل آن معضل و در فواصل مشخص به مردم گزارش دهیم برای حل این مشکل چه اقداماتی انجام شده است.

● روز دهم: وقف اجرای امینانه نیت واقفین

فرض کنیم امروز همان جمعه‌ای که بالاخره از خیر خواب صبح گذشته‌ای و همراه دوستانت، پا به کوه شده‌ای! هنوز فاصله زیادی تا قله مانده! تازه مسیری که گذراندی، قسمت آسان کوه‌پیمایی بود و هنوز به قسمت‌های سخت، نرسیده‌ای! پشیمانی از اینکه پیشنهاد دوستت را برای کوه‌نوردی قبول کردی و الآن نه راه پس داری و نه راه پیش! از طرفی راهی برای برگشت وجود ندارد و از طرفی دیگر رمقی برای ادامه مسیر نداری. مخصوصاً کوله‌پشتی سنگینت، امانت را بریده. به‌سختی قدم برمی‌داری، جوری که دوستت متوجه حال نزارت می‌شود. پیشنهادی می‌دهد که بی‌معطلی

قبول می‌کنی. اینکه وسایل کوله‌پشتی‌ات را سبک کند و هر آنچه دوست داری، برای تو تا قله حمل کند و قول می‌دهد که همه را صحیح و سالم به تو تحویل دهد! و البته خیالت را راحت می‌کند که حمل این وسایل نه تنها باعث زحمت و ناراحتی‌اش نمی‌شود، بلکه هر چه بیشتر وسایلت را به او بسپاری، بیشتر خوشحالش کرده‌ای. بالاخره او کوه‌نورد حرفه‌ای است. با کمال میل شروع می‌کند به خالی کردن کوله‌پشتی. نسبت به امانت دادن هیچ وسیله‌ای تردید نمی‌کند، حتی وسایلی که برای بالای قله و مسیر برگشت در کوله‌پشتی‌ات جا کرده بودی! به تغذیه‌ها هم که می‌رسی فقط به آن مقداری که تو را به قله برساند، بسنده می‌کند و بقیه را در کوله‌پشتی دوستت جا می‌کند. چه احساس خوبی! از طرفی احساس کمبود نمی‌کند چون به مقدار نیازت

تغذیه داری، از طرف دیگر هم خیالت از بابت وسایلت راحت است؛ آن‌ها را دست کسی سپردی که به قولش اطمینان داری. ضمناً زحمت حمل آن‌ها هم از دوش‌ت برداشته شده! از همه این‌ها گذشته، دل دوستت را هم شاد کرده‌ای! از فضای کوه بیاییم بیرون! مال و اموالمان این قدر بر دشمنان سنگینی می‌کند که حتی بعضی شب‌ها خواب راحت نداریم. دائماً فکرمان را مشغول کرده است که کجا نگهداری‌اش کنیم و حتی چه بلایی بر سرش بیاوریم. خیلی زیاد است. حتی بیشتر از نیاز خودمان و آینده‌مان! شاید وقف یک سالن ورزشی در محله‌ای محروم که بچه‌هایش آرزویش را دارند و نجاتشان می‌دهد از زخم‌های هر روزه دست و پایشان روی خاک‌های کنار جاده، گزینه خوبی باشد برای سبک کردن این بار سنگین.

یا شاید بشود برای سالمندانی که در آسایشگاهشان مجبورند گرما و سرمای هوا را تحمل کنند، سیستم سرمایش و گرمایشی وقف کنی که سیلی از دعا‌های پدران و مادران پیر، زندگی خودت و خانواده‌ات را بیمه کند، بیمه‌ای بسیار مطمئن‌تر از هر بیمه عمر و آتش‌سوزی و ازکارافتادگی و...

نگاهی به خودت بینداز و مال و اموالی که در کوله‌پشتی سنگینت به‌سختی جا کرده‌ای و قلعه‌ای که نامش قیامت است و دوستی که نامش خداست... فقط یک مسئله مانده! آیا سازمان اوقاف و امور خیریه که متولی موقوفات کشور است، وقف ما را همان‌طور که نیت کرده‌ایم اجرا می‌کند؟ کافی است برای اطمینان از این مسئله سری بزنی به اداره اوقاف شهرتان تا به‌طور دقیق در جریان این مسئله قرار بگیری و خیالتان راحت شود که

نماینده‌هایی که قرار است امانت‌های شما را نگهداری کنند، خوب کسانی هستند. ضمناً این را هم مدنظر داشته باشید که ریاست این سازمان مستقیماً از طرف مقام معظم رهبری مدظله‌العالی منصوب شده و طبیعتاً ایشان کسی که شایستگی این مقام را نداشته باشد، در این جایگاه قرار نمی‌دهند.

پیشنهاد می‌شود:

گزارش دقیق و کاملی به مردم دهید از اجرای نیت. مردم باید ببینند پول موقوفه درست خرج می‌شود تا اعتماد بیشتری پیدا کنند برای وقف‌های جدید. با همکاری با رسانه‌ها یکی از اجرای نیت را کاملاً رسانه‌ای کنید. اجرای نیتی که ارتباط مستقیمی با مشکلات مردم دارد؛ و مردم می‌بینند با اجرای این نیت به رفع مشکلاتشان کمک شده است. بهترین نوع تبلیغ و ترویج وقف همین است.

● برای پایان

پیش از آنکه کتاب را تمام کنیم و سری به ضمیمه‌ها بزنید، یک نکته مهم را فراموش نکنیم: یکی دیگر از موارد مهم که جای خالی آن به شدت احساس می‌شود، وقف با نیت ترویج فرهنگ وقف است. کسی بیاید و مقداری از سرمایه‌اش را وقف کند برای نگارش، آماده‌سازی، چاپ و نشر کتاب‌ها و یا تولید محصولات رسانه‌ای باهدف ترویج فرهنگ وقف. خوب است این را هم بدانید که اگر تصمیم به عملی کردن این پیشنهاد را گرفتید، ثوابی دوجندان در انتظار شماست. هم ثواب وقفی که خودتان انجام داده‌اید و هم ثواب وقف کسانی که بعد از خواندن کتاب‌ها و دیدن محصولات، پا در مسیر واقف شدن می‌گذارند!

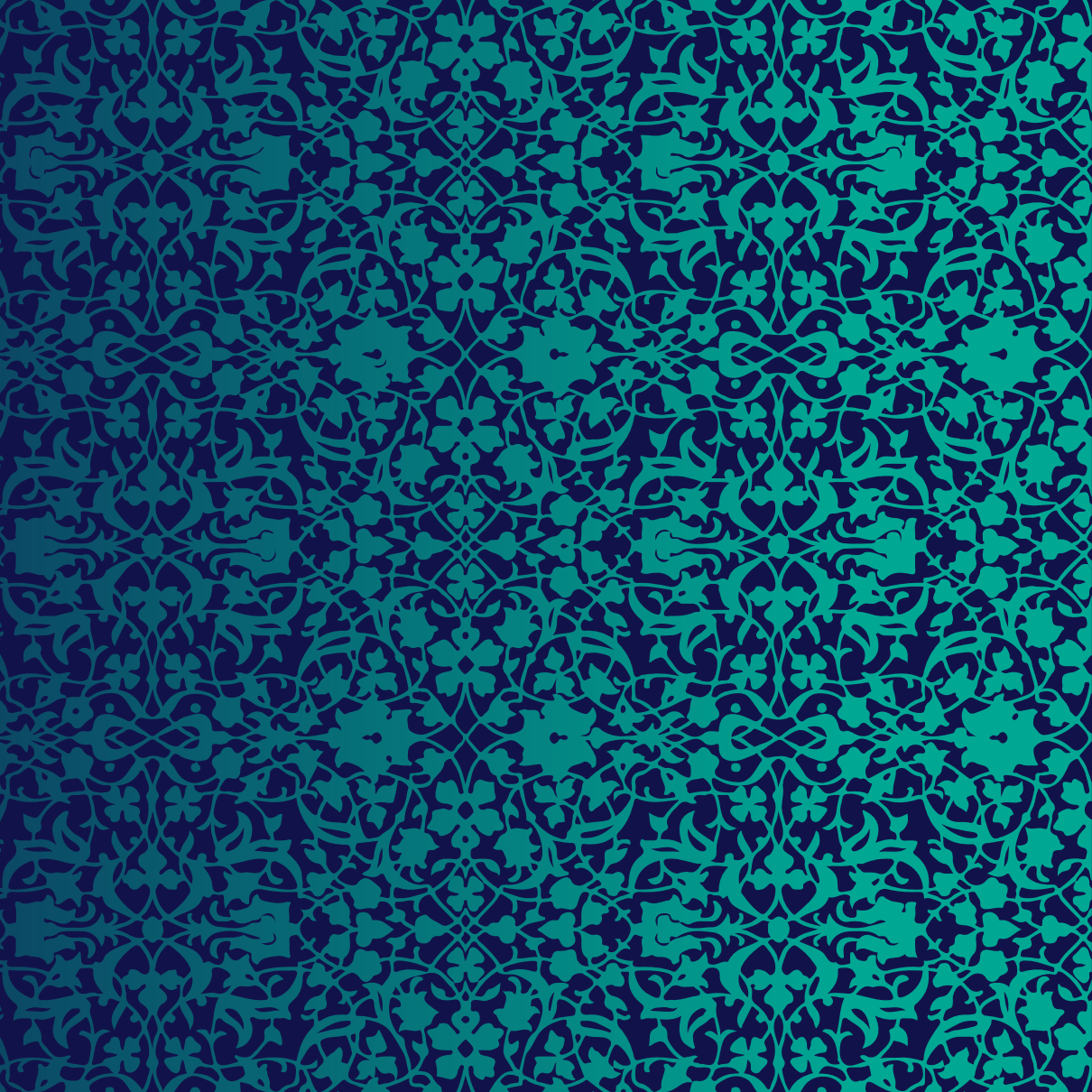

نیشنل واقف اتھارٹی پاکستان

۵۵

آیات و روایات

● آیات:

وَيَزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَّرَدًّا؛

و خداوند کسانی را که هدایت یافته‌اند بر هدایتشان می‌افزاید و نیکی‌های ماندگار نزد پروردگارت از حیث پاداش بهتر و خوش فرجام‌تر است.

مریم، آیه ۷۶

الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمْلاً؛

مال و پسران زیور زندگی دنیابیند و نیکی‌های ماندگار از نظر پاداش نزد پروردگارت بهتر و از نظر امید [نیز] بهتر است.

کهف، آیه ۴۶

وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ؛

از مال خود در راه خدا انفاق کنید و خود را به هلاکت نیندازید و نیکوئی و احسان کنید که خدا نیکوکاران را دوست دارد.

بقره، آیه ۱۹۵

يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعُ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفَاعَةٌ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ؛

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! از آنچه به شما روزی کردیم انفاق کنید! پیش از آنکه روزی بیاید که نه کسی برای گشایش خود چیزی تواند خرید و نه دوستی و شفاعتی به کار آید و کافران، همان ستمگران اند.

بقره، آیه ۲۵۴

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْفِقُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ؛
ای اهل ایمان! انفاق کنید از بهترین آنچه اندوخته‌اید و از آنچه برای شما از زمین می‌رویانیم.

بقره، آیه ۲۶۷

إِنَّ الْمُصَدِّقِينَ وَالْمُصَدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ؛
همانا مردان و زنانی که در راه خدا به فقراء صدقه و احسان کنند و به خدا قرض نیکو دهند، خدا احسان آن‌ها را چندین برابر سازد و پاداش با لطف و کرامت نیز عطا کند.

حدید، آیه ۱۸

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ؛

هر کس کار نیکو انجام دهد او را ده برابر آن پاداش خواهد بود و هر کس کار بدی انجام دهد، بیش از کار بدش کیفر نخواهد داشت و بر آن‌ها ستمی نخواهد رفت.

انعام، آیه ۱۶۰

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا؛

مؤمنان آن‌ها هستند که چون ذکری از خدا شود دل‌هایشان ترسان و لرزان شود و چون آیات خدا بر آن‌ها تلاوت کنند بر مقام ایمانشان بیفزاید و به خدا خود در هر کاری توکل کنند. همانا که نماز را به پا می‌دارند و از هر چه روزی آن‌ها کردیم به فقرا انفاق می‌کنند آن‌ها همان مؤمنان حقیقی هستند.

انفال، آیات ۳ و ۴

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ؛
همانا مؤمنان کسانی هستند که به خدا و رسول او ایمان آوردند و بعداً هیچ‌گاه شک و ریب به دل راه ندادند و در راه خدا به مال و جانشان جهاد کردند اینان به حقیقت راست‌گو هستند.

حجرات، آیه ۱۵

ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ؛

این است کتابی که در آن هیچ تردیدی نیست [و] مایه هدایت تقواییان است. آن‌ها که ایمان به غیب می‌آورند و نماز را به پای می‌دارند و آنچه روزی آنان کرده‌ایم انفاق می‌کنند.

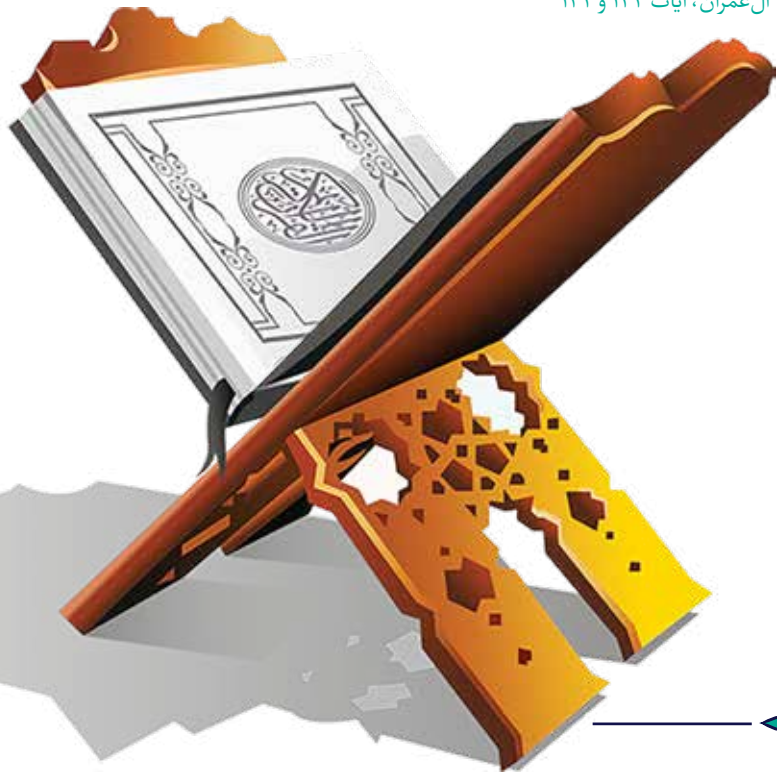
بقره، آیات ۲ و ۳

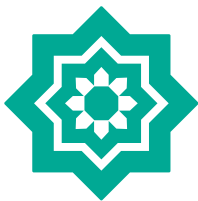

وَ سَارِعُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَ جَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ
الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَ الضَّرَّاءِ؛

بشتابید به سوی مغفرت پروردگار خود و به سوی بهشتی که پهنای آن همه
آسمان‌ها و زمین را فراگرفته و مهیا برای پرهیزگاران است. آن‌هایی که مال
خود به فقراء در حال وسعت و تنگدستی، انفاق کنند.

آل عمران، آیات ۱۳۳ و ۱۳۴

● روایات:

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام:

هَذَا مَا أَوْصَى بِهِ وَقَفًا فَقَضَى فِي مَالِهِ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ائْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ
لِيُولَجَنِي بِهِ الْجَنَّةَ وَيُضْرِفَنِي بِهِ عَنِ النَّارِ وَيُضْرِفَ النَّارَ عَنِّي يَوْمَ تَبْيَضُ وُجُوهُ
وَتَسْوَدُ وُجُوهُ؛

این وصیت به وقف است که علی بن ابی طالب آن را از مال خود معین کرده،
برای جلب رضایت خداوند؛ تا به سبب آن مرا داخل بهشت برین فرماید و از
آتش دورم دارد و آتش را از صورتم دور فرماید، در روزی که صورت‌هایی سفید
و صورت‌هایی سیاه‌اند.

بحارالانوار جلد ۶۷ صفحه ۱۸۷

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام:

الصَّدَقَةُ وَالْحَبْسُ دَخِيرَتَانِ فَدَعُوهُمَا لِيَوْمِهِمَا؛

صدقه و وقف دو ذخیره‌اند، آن‌ها را برای روز خودشان (قیامت) وانهدید.

دعائم الإسلام، جلد ۲، صفحه ۳۴۰، حدیث ۱۲۸۰

پیامبر اکرم ﷺ:

إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ صَدَقَةٍ تَجْرِي لَهُ أَوْ وُلْدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ.

هنگامی که انسان بمیرد، رشته عملش قطع می شود، مگر از سه چیز: دانشی که [مردم] از آن بهره مند شوند، صدقه ای جاری [و ماندگار مانند وقف] یا فرزند نیکوکاری که برایش دعا کند.

روضة الواعظین و بصيرة المتعظین، جلد ۱، صفحه ۱۲

حضرت امیرالمؤمنین (علیه السلام):

لَا يَتَّبِعُ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ بَعْدَ الْمَوْتِ شَيْءٌ إِلَّا صَدَقَةٌ جَارِيَةٌ أَوْ عِلْمٌ صَوَابٌ أَوْ دُعَاءٌ وُلْدٍ؛

چیزی انسان را بعد از موت تبعیت نمی کند [و خیر آن به انسان نمی رسد] مگر صدقه ای جاری [و ماندگار مانند وقف] یا دانشی صحیح [و مفید] یا دعای فرزند.

دعائم الإسلام، جلد ۲، صفحه ۳۴۰، حدیث ۱۲۷۸

امام صادق (علیه السلام):

لَيْسَ يَتَّبِعُ الرَّجُلَ بَعْدَ مَوْتِهِ مِنَ الْأَجْرِ إِلَّا ثَلَاثُ خِصَالٍ صَدَقَةٌ أَجْرُهَا فِي حَيَاتِهِ فَهِيَ تَجْرِي بَعْدَ مَوْتِهِ وَ صَدَقَةٌ مَبْتُوْلَةٌ لَا تُورَثُ أَوْ سُنَّةٌ هُدَى يُعْمَلُ بِهَا بَعْدَهُ أَوْ وُلْدٌ صَالِحٌ يَدْعُو لَهُ؛

چیزی از اجر و ثواب انسان را بعد از مرگ تبعیت نمی کند مگر سه خصلت: صدقه ای که در زمان حیات او جاری شده و پس از فوت نیز برای او جاری و ماندگار خواهد بود و صدقه ای که وقف شده و به ارث نرسد یا سنت و رسم

صحیحی که پایه‌گذاری کند و پس از او نیز به آن عمل شود یا فرزند صالحی که برای او دعا کند.

دعائم الإسلام، جلد ۲، صفحه ۳۴۰، حدیث ۱۲۷۹

امام باقر علیه السلام:

تَصَدَّقْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِأَمْوَالِ جَعَلَهَا وَقْفًا؛

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله اموالی را صدقه داد و آن‌ها را وقف قرار داد.

دعائم الإسلام، جلد ۲، صفحه ۳۴۰، حدیث ۱۲۸۲

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام:

إِنَّمَا لَكَ مِنْ مَالِكَ مَا قَدَّمْتَهُ لِأَخْرِيكَ وَ مَا أَخَّرْتَهُ فَلِلْوَارِثِ؛

تنها بهره تو از دارایی‌ات، همان مقدار است که برای آخرت خود پیش فرستاده‌ای؛ و آنچه را که تأخیر بیندازی و به‌جا گذاری، سهم وارث است.

عیون الحکم و المواعظ، صفحه ۱۷۹

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام:

النَّاسُ فِي الدُّنْيَا عَامِلَانُ عَامِلٌ عَمِلَ فِي الدُّنْيَا لِلدُّنْيَا قَدْ سَعَلَتْهُ دُنْيَاهُ عَنْ
آخِرَتِهِ يُحْشَى عَلَيَّ مَنْ يَخْلُفُهُ الْفَقْرُ وَيَأْمَنُهُ عَلَيَّ نَفْسِهِ فَيُفْنِي عُمُرَهُ فِي مَنْفَعَةٍ
غَيْرِهِ وَ عَامِلٌ عَمِلَ فِي الدُّنْيَا لِمَا بَعْدَهَا فَجَاءَهُ الَّذِي لَهُ مِنَ الدُّنْيَا بغيرِ عَمَلٍ
فَأَحْرَزَ الْحَظَّيْنِ مَعًا وَ مَلَكَ الدَّارَيْنِ جَمِيعًا فَأَصْبَحَ وَجِيهًا عِنْدَ اللَّهِ؛

مردم در دنیا دو دسته‌اند، یکی آن‌کس که در دنیا برای دنیا کار کرد و دنیا او را از آخرتش بازداشت، بر بازماندگان خویش از تهیدستی هراسان و از تهیدستی خویش در امان است، پس زندگانی خود را در راه سود دیگران از دست می‌دهد؛ و دیگری آن‌که در دنیا برای آخرت کار می‌کند

و نعمت‌های دنیا نیز بدون تلاش به او روی می‌آورد، پس بهره‌ر هر دو جهان را چشیده و مالک هر دو جهان می‌گردد و در پیشگاه خداوند آبرومند خواهد بود.

نهج البلاغه، صفحه ۵۲۲، حکمت ۲۶۹

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام:

يَا ابْنَ آدَمَ! كُنْ وَصِيَّ نَفْسِكَ وَاعْمَلْ فِي مَالِكَ مَا تُؤْتِرُ أَنْ يُعْمَلَ فِيهِ مِنْ بَعْدِكَ؛
ای فرزند آدم! خودت وصی خود باش و درباره دارایی خود، آن‌گونه عمل کن که می‌خواهی پس از تو با آن، آن‌گونه عمل کنند.

نهج البلاغه، صفحه ۵۱۲، حکمت ۲۵۴

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام:

مَنْ ارْتَقَبَ الْمَوْتَ سَارَعَ فِي الْخَيْرَاتِ؛
هر کس که در انتظار مرگ باشد [و متوجه باشد که مرگ به او می‌رسد] در انجام کارهای نیک شتاب می‌کند.

نهج البلاغه، صفحه ۴۷۳، حکمت ۳۱

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام:

كَثْرَةُ اصْطِنَاعِ الْمَعْرُوفِ تَزِيدُ فِي الْعُمْرِ وَتَنْشُرُ الذِّكْرَ؛
زیاد کار نیک انجام دادن، عمر را می‌افزاید و نام را پراوازه می‌سازد.

تصنيف غرالحكم و دررالکلم، صفحه ۳۸۶، حدیث ۸۸۳۰

امام صادق علیه السلام:

يَعِيشُ النَّاسُ بِإِحْسَانِهِمْ أَكْثَرَ مِمَّا يَعْيشُونَ بِأَعْمَارِهِمْ وَيَمُوتُونَ بِذُنُوبِهِمْ أَكْثَرَ
مِمَّا يَمُوتُونَ بِأَجَالِهِمْ؛

مردم، بیشتر از آن که با عمر خود زندگی کنند، با احسان و نیکوکاری خود زندگی
می‌کنند و بیشتر از آن که با اجل خود بمیرند، بر اثر گناهان خود می‌میرند.

دعوات راوندی، صفحه ۲۹۱، حدیث ۳۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله:

إِنَّ أَسْرَعَ الْخَيْرِ ثَوَابِ الْبِرِّ وَإِنَّ أَسْرَعَ الشَّرِّ عِقَابُ الْبِغْيِ؛

پاداش نیکوکاری زودتر از هر کار خوب دیگری می‌رسد و کیفر ستم و تجاوز
زودتر از هر کار بد دیگری گریبان می‌گیرد.

ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، صفحه ۱۶۶

امام صادق علیه السلام:

إِنَّ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ أَرْبَعَ عِلَامَاتٍ: وَجْهٌ مُنْبَسِطٌ وَلِسَانٌ لَطِيفٌ وَقَلْبٌ رَحِيمٌ وَيَدٌ مُعْطِيَةٌ؛
بهشتی‌ها چهار نشانه دارند: روی گشاده، زبان نرم، دل مهربان و دست دهنده.

امالی طوسی، صفحه ۶۸۳، حدیث ۱۴۵۴

امام صادق علیه السلام:

لَا يَتِمُّ الْمَعْرُوفُ إِلَّا بِثَلَاثِ خِصَالٍ: تَعْجِيلِهِ وَتَقْلِيلِ كَثِيرِهِ وَتَرْكِ الْاِمْتِنَانِ بِهِ؛
احسان و نیکی کامل نباشد، مگر با سه خصلت: شتاب در آن، کم شمردن
بسیار آن و منت ننهادهای بر آن.

تحف العقول، صفحه ۳۲۳

امام صادق عليه السلام:

فَصَاءُ حَاجَةِ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عِتْقِ أَلْفِ رَقَبَةٍ وَ خَيْرٌ مِنْ حُمْلَانِ أَلْفِ فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛

برآوردن نیاز مؤمن بهتر است از آزاد کردن هزار بنده و بهتر است از تجهیز کردن هزار اسب برای جهاد در راه خدا.

کافی، جلد ۲، صفحه ۱۹۳، حدیث ۳

امام صادق عليه السلام:

مَا قَضَى مُسْلِمٌ لِمُسْلِمٍ حَاجَةً إِلَّا نَادَاهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى عَلَيَّ ثَوَابُكَ وَ لَا أَرْضَى لَكَ بِدُونِ الْجَنَّةِ؛

هیچ مسلمانی نیاز مسلمانی را برآورده نکند مگر اینکه خدای تبارک و تعالی او را ندا دهد: پاداش تو بر عهده من است و من به کمتر از بهشت برای تو راضی نخواهم بود.

کافی، جلد ۲، صفحه ۱۹۴، حدیث ۷

رسول اکرم صلى الله عليه وسلم:

السَّخِيُّ قَرِيبٌ مِنَ اللَّهِ وَ قَرِيبٌ مِنَ النَّاسِ وَ قَرِيبٌ مِنَ الْجَنَّةِ بَعِيدٌ مِنَ النَّارِ وَ الْبَخِيلُ بَعِيدٌ مِنَ اللَّهِ بَعِيدٌ مِنَ النَّاسِ بَعِيدٌ مِنَ الْجَنَّةِ وَ قَرِيبٌ مِنَ النَّارِ؛

سخاوتمند به خدا، مردم و بهشت نزدیک است و از آتش دور؛ و بخیل از خدا، مردم و بهشت دور است و به آتش نزدیک.

روضة الواعظین و بصيرة المتعظین، جلد ۲، صفحه ۳۸۵

رسول اکرم ﷺ:

إِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ الْبَخِيلَ فِي حَيَاتِهِ، أَلْسَخَى عِنْدَ وَفَاتِهِ؛
خداوند از کسی که در زندگی بخیل باشد و در هنگام مرگ سخی شود، نفرت دارد.
بحار الانوار، جلد ۷۴، صفحه ۱۷۳

حضرت امیرالمؤمنین عليه السلام:

السَّخَاءُ وَالشَّجَاعَةُ عَرَائِزُ شَرِيفَةٌ يَضَعُهَا اللَّهُ سُبْحَانَهُ فَيَمَنُ أَحَبُّهُ وَامْتَحَنَهُ؛
سخاوت و شجاعت خصلت‌های والایی هستند که خداوند سبحان آن‌ها را در وجود هر کس که دوستش داشته و او را آزموده باشد می‌گذارد.
تصنيف غررالحكم و دررالکلم ص ۳۷۵، ح ۸۴۴۳

پیامبر ﷺ:

الْبِرُّ وَالصَّدَقَةُ تَدْفَعُ الْبَلَاءَ وَهِيَ أَنْجَحُ دَوَاءٍ وَتَدْفَعُ الْقَضَاءَ وَقَدْ أُبْرِمَ إِبْرَامًا وَلَا يَذْهَبُ
بِالْأَدْوَاءِ إِلَّا الدُّعَاءُ وَالصَّدَقَةُ؛
صدقه بلا را برطرف می‌کند و مؤثرترین داروست. همچنین، قضای حتمی را
برمی‌گرداند و درد و بیماری‌ها را چیزی جز دعا و صدقه از بین نمی‌برد.
بحار الانوار، جلد ۹۳، صفحه ۱۳۷، حدیث ۷۱

امام باقر عليه السلام:

الْبِرُّ وَالصَّدَقَةُ يَنْفِيَانِ الْفَقْرَ وَيَزِيدَانِ فِي الْعُمْرِ وَيَدْفَعَانِ عَنِ صَاحِبِهِمَا سَبْعِينَ مِائَةَ سُوءٍ؛
کار خیر و صدقه، فقر را می‌برند، بر عمر می‌افزایند و هفتاد مرگ بد را از صاحب خود دور می‌کنند.
من لا يحضره الفقيه ج ۲، ص ۶۶، ح ۱۷۲۹

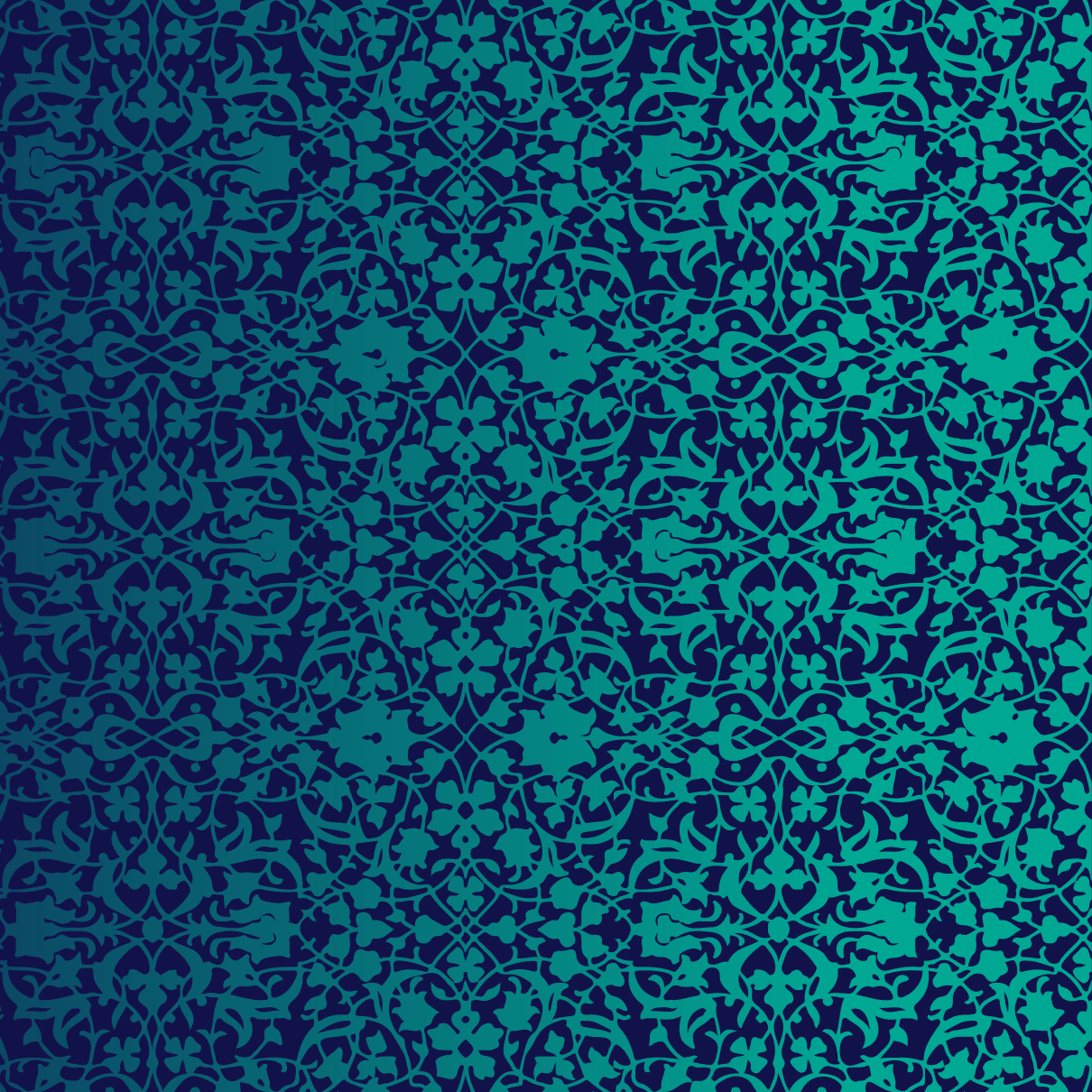
پیامبر ﷺ:

إِنَّ الصَّدَقَةَ لِطُطْفِئِي عَضَبِ الرَّبِّ؛
صدقه، خشم پروردگار را فرومی نشاند.
نهج الفصاحه، صفحه ۲۸۳، حدیث ۶۴۶

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام:

إِسْتَنْزَلُوا الرِّزْقَ بِالصَّدَقَةِ؛
با صدقه دادن، روزی خود را فرود آورید.
کافی، جلد ۴، ص ۰۳، ح ۵

احكام وقف

● **تعریف وقف:**

نگه داشتن مال و جلوگیری از انتقال آن به دیگری، به وسیله یکی از عقود؛ مانند بیع، صلح، هبه و قرار دادن منافع آن در جهتی که واقف آن را مشخص کرده است.

● **اقسام وقف:**

۱. **وقف خاص:** استفاده کنندگان از موقوفه، اشخاص، اقشار یا گروه خاصی اند؛ مثل وقف چیزی برای حافظان قرآن یا اهالی یک روستا و مسجد.

۲. **وقف عام:** استفاده کنندگان از آن مال،

شخص یا گروه خاصی نیستند، بلکه وقف بر جهت و مصلحت عموم و یا بر عنوان عام است، مانند وقف قرآن در مساجد.

● **شرایط وقف:**

۱. **شرایط وقف کننده:**

۱. بلوغ ۲. عقل ۳. قصد ۴. اختیار ۵. عدم حجر (عدم ممنوعیت از تصرف در اموال)؛ مسلمان

بودن جزو شرایط واقف نیست.

۲. شرایط مال وقف شده:

۱. از اعیان باشد (نه از منافع یا دیون)؛ ۲. ملک
۳. دارای منفعت حلال باشد؛
۴. منفعت آن، متعلق حق غیر که مانع از تصرف است، نباشد؛ بنابراین واقف نمی تواند ملکی را که رهن داده، وقف نماید؛ ۵. اصل مال، با استفاده از منافع آن، تمام نشده و به مقدار قابل توجهی باقی بماند؛ بنابراین وقف خوردنی و آشامیدنی، یا گل برای بوییدن صحیح نیست؛ ۶. قابلیت ملکیت داشته باشد؛ ۷. قابل تحویل باشد. لذا وقف حیوان فراری یا پرنده در آسمان که امکان تحویل آن نیست، صحیح نیست؛ ۸. برای منفعت حرام وقف نشده باشد؛ بنابراین وقف مکانی برای فروش شراب، یا برای استفاده فرق ضاله باطل است. مال موقوفه لازم نیست بالفعل قابلیت انتفاع داشته باشد، بلکه اگر در معرض انتفاع هم باشد کافی است؛ مانند وقف درختی که دو سال دیگر ثمر می دهد.

۳. شرایط موقوف علیهم:

یعنی فرد یا افرادی که مال برای آنان وقف شده است باید دارای این شرایط باشند: ۱. معین باشند؛ بنابراین وقف چیزی برای یکی از دو نفر، صحیح نیست؛ ۲. اگر وقف خاص است، در هنگام وقف، حداقل یک نفر از موقوف علیهم موجود باشند؛ ۳. اگر وقف عام است، هنگام وقف، امکان موجود شدن موقوف علیهم باشد؛ ۴. بنا بر احتیاط واجب، موقوف علیهم مرتد فطری یا کافر حربی نباشند.

۴. شرایط کلی وقف:

۱. انشاء وقف: در وقف نیت به تنهایی کافی نیست، بلکه انشاء وقف نیز لازم است. فرقی نمی‌کند انشاء وقف با لفظ و صیغه خاصی باشد یا هر فعلی که بر این معنا دلالت کند؛ مثلاً این که واقف زمینی را به عنوان دارالقرآن بسازد و در اختیار عموم گذارد و گروهی هم در آن مشغول به حفظ و یادگیری قرآن شوند، در تحقق وقف کافی است.
۲. صیغه وقف لازم نیست عربی باشد و هر

لفظی که دلالت بر انشاء وقف نماید، کافی است؛ مانند اینکه گفته شود «وقفتم»، یعنی وقف کردم یا «جعلته موقوفاً»، یعنی به‌عنوان موقوفه قرار دادم یا «هذا وقف»، یعنی این وقف است.

۳. وقف نباید موقت و زمان‌دار باشد. بلکه باید دائمی باشد؛ ۴. بنا بر احتیاط واجب وقف، باید قطعی باشد؛ یعنی مشروط به شرطی نباشد؛ ۵. وقف باید برای دیگران باشد، نه برای خود واقف؛ ۶. در وقف باید تحویل‌گرفتن صورت بگیرد و اذن واقف در تحویل‌گرفتن شرط است و در آن فوریت لازم نیست. اگر واقف قبل

از تحویل‌گرفتن طرف مقابل بمیرد، وقف محقق نمی‌شود و مال موقوفه به‌عنوان ارث، به ورثه می‌رسد؛ ۷. در وقف عام و به‌خصوص در وقف خاص، بنا بر احتیاط مستحب قبول از طرف موقوف‌علیهم لازم است. در وقف عام قبول برعهده حاکم یا نماینده اوست.

واقف هنگام وقف می‌تواند شرط کند که هر زمان نیازمند شد، وقف به او برگردد که در این

● وظایف و محدوده اختیارات متولی:

۱. اگر واقف وظیفه متولی را مشخص کرده باشد، طبق همان عمل می‌شود. اگر مطلق گذاشته و مشخص نکرده باشد، وظیفه‌اش همان چیزی است که متعارف است؛ از جمله اینکه تعمیر و اجاره وقف، گرفتن اجرت و تقسیم آن بین موقوف‌علیهم بر عهده اوست که همه این وظایف باید با مراعات مصلحت وقف انجام شود.

۲. متولی نمی‌تواند تولید را به دیگری واگذار کند؛ حتی با عجز از تصدی امور. مگر واقف چنین اختیاری را هنگام وقف کردن به او داده باشد یا اینکه واگذاری کار به دیگری به نحو توکیل باشد؛ یعنی متولی کسی را وکیل کند تا کارها را انجام دهد؛ به شرط آنکه شرط عدم توکیل نشده باشد.

۳. متولی موقوفه حق ندارد کاری کند یا قانونی وضع کند که با مقتضای وقف در تعارض باشد. باید طبق آنچه واقف در هنگام وقف وضع کرده، عمل کند.

۴. اگر چند نفر متولی وقف باشند، هیچ‌کدام (حتی اکثریت) حق ندارد دیگری را عزل کند. مگر واقف برای آنان در هنگام وقف چنین اختیاراتی را قرار داده باشد.

۵. متولی وقف باید مصالح وقف را در نظر بگیرد.

مثال: اگر متولی طبق وقف نامه مجاز بود موقوفه را اجاره دهد، واجب است در تعیین مبلغ اجاره رعایت مصلحت و منفعت وقف را بنماید. در نتیجه اگر در تخفیف مبلغ اجاره، به سبب اوضاع و احوال خاص مستأجر یا اهمیت کاری که وقف برای آن اجاره داده می‌شود، نفع و مصلحت وقف باشد، اشکال ندارد و الا جایز نیست.

● نحوه اداره موقوفه توسط چند متولی

تولیت بیش از چند نفر به سه صورت متصور است:

۱. تولیت برای هر یک از آنان مستقلاً قرار داده شده است: در عمل و تصرف مستقل اند و بر هیچ یک از آن‌ها لازم نیست در انجام امور وقف به دیگری مراجعه کنند و در این صورت، عمل شخصی که زودتر اقدام نموده، نافذ است. اگر یکی از آن‌ها بمیرد یا از صلاحیت تولیت خارج شود، دیگران متولی باقی خواهند ماند.

۲. تولیت بین آنان به صورت اجتماع است: هیچ کدام نمی‌توانند به صورت مستقل عمل کنند. در این صورت اگر یکی از آن‌ها بمیرد یا از صلاحیت تولیت خارج شود، بنا بر احتیاط واجب، حاکم شرع شخص دیگری را جای او قرار می‌دهد تا با فرد دیگری که باقی مانده، تولیت را به عهده گیرند.

۳. تولیت بعضی از امور به یک فرد و بعضی دیگر به دیگری واگذار شده است؛ مثلاً رسیدگی به وقف را به فردی و تقسیم منافع بین موقوف‌علیه‌هم را به دیگری سپرده است: هر کدام در انجام وظایف تعیین شده، مستقل می‌باشند.

اگر واقف تولیت بعضی از امور موقوفه را به شخصی واگذار نماید و بقیه امور را مهمل گذاشته و مشخص نکرده باشد، در این صورت وقف نسبت به آن امور بدون متولی منصوب است که حکم آن در مسئله عدم تعیین متولی گذشت.

اگر چند نفر به عنوان متولی وقف نصب شده باشند، در صورتی که واقف، تولیت آنان را به طور مطلق بیان کرده و قرائنی بر استقلال بعضی از آنان در اداره امور وقف وجود ندارد (حتی به این نحو نباشد که واقف گفته باشد رأی اکثریت متولیان ملاک است) در این صورت هیچ یک از متولیان حتی اکثریت آنان حق ندارند بدون رضایت سایر متولیان اقدام به کاری کنند. بلکه باید از طریق مشورت باهم

و اتخاذ رأی واحد (نه اکثریت) باهم عمل کنند و اگر بین آنان نزاعی واقع شود، واجب است به حاکم شرع مراجعه کنند تا حاکم آنان را الزام کند تا باهم به توافق برسند.

اگر برخی متولیان مدعی شوند که برخی دیگر از متولیان خائن‌اند، واجب است مسئله را به حاکم شرع ارجاع دهند و متولیان خائن را از کار برکنار کنند.

● عزل و نصب متولی

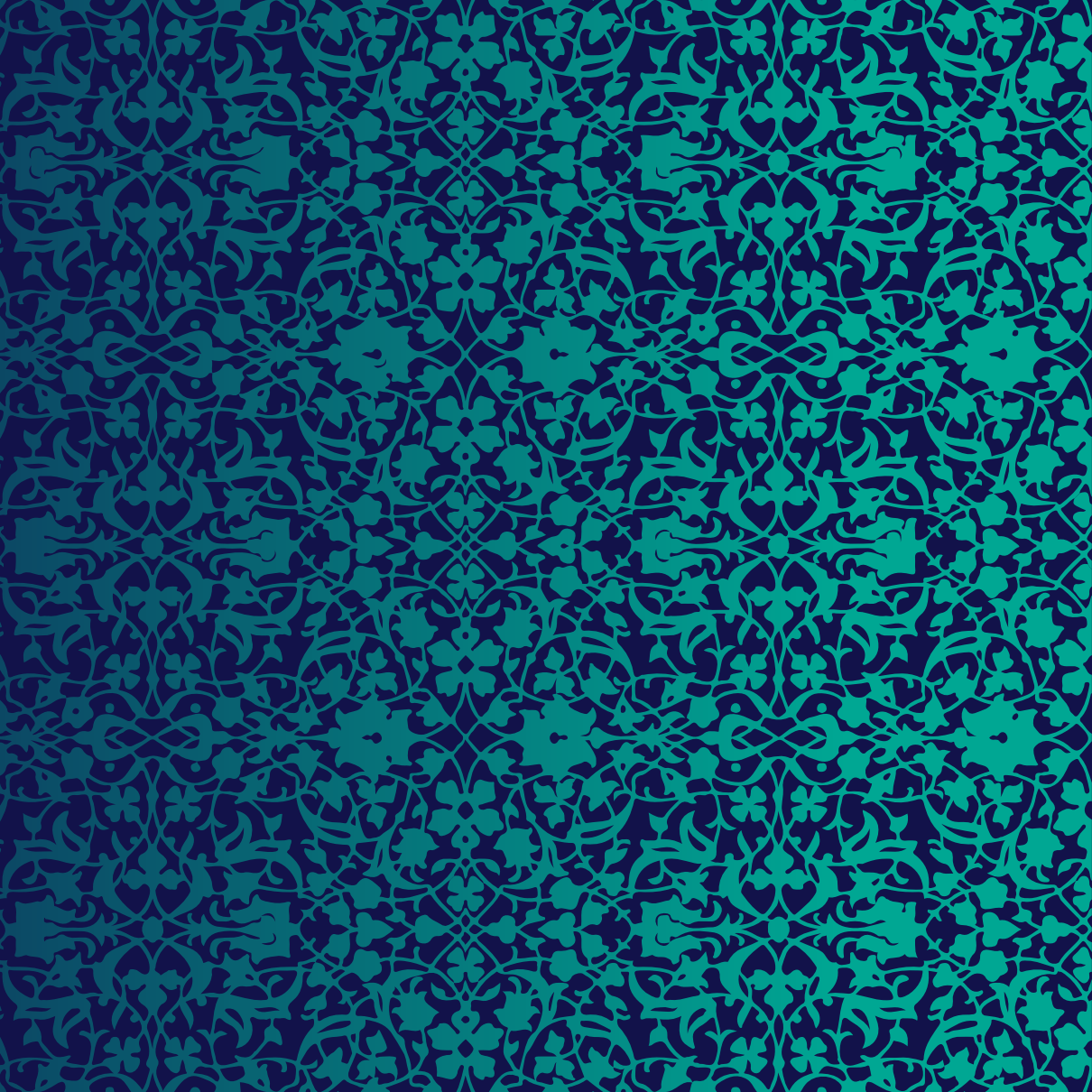
عزل متولی در صورتی است که به مصلحت موقوفه عمل نکند یا خلاف وقف نامه عمل کند یا توانایی اداره را نداشته باشد یا خیانت کند که در این صورت حاکم شرع او را الزام به رعایت مصالح موقوفه می‌کند و درنهایت عزل می‌نماید. همچنین اگر واقف طبق وقف نامه شرایطی را برای عزل متولی بیان نموده باشد، براساس آن عمل می‌شود.

● تغییر وقف:

تغییر وقف، حتی توسط واقف هم جایز نیست؛ برای مثال، نمی‌توان مکانی را که به‌عنوان دارالقرآن وقف شده است، به مسجد تبدیل کرد.^۱

۱. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی سید علی خامنه‌ای مدظله‌العالی.

آمار برخی از موقوفات

برخی از راهکارهای عملی ترویج و نهادینه سازی فرهنگ وقف و توسعه موقوفات

۱. معرفی جلوه‌های زیبای وقف و موقوفات و تبیین آثار ماندگار آنها؛
۲. معرفی واقفان خیراندیش به جامعه؛
۳. ایجاد فضای مناسب برای مشارکت بیشتر اقشار مختلف جامعه خصوصا بانوان در عرصه وقف؛
۴. توجه به اهمیت و جایگاه آموزش و پرورش در ترویج فرهنگ وقف؛
۵. استفاده از جایگاه و توان شوراهای اسلامی شهر و روستا؛
۶. استفاده از جایگاه و توان سازمان‌های مردم نهاد و مؤسسات خیریه؛
۷. راه اندازی انجمن‌های یاوران وقف به عنوان تشکل‌های مردم نهاد عهده دار امر ترویج وقف؛
۸. استفاده از جایگاه مساجد و بقاع متبرکه به عنوان موقوفات وقف آفرین؛
۹. بهره‌گیری از اجتماعات معنوی و جلسات مذهبی؛
۱۰. استفاده از رسانه‌های مکتوب و فضای مجازی؛
۱۱. بهره‌گیری از تجربه‌های موفق در انواع حوزه‌های جلب مشارکتهای مردمی و فعالیتهای خیرخواهانه؛

۱۲. جهت‌دهی به نیت واقفان؛
۱۳. معرفی و تبیین طرح وقف مشارکتی و جمعی به عنوان بستر تسهیل امر وقف؛
۱۴. تبیین وقف دانش بنیان از طریق رسانه‌ها؛
۱۵. ایجاد اتاق فکر روشهای نوین و علمی ترویج وقف؛
۱۶. زدودن غبار مظلومیت از چهره وقف و موقوفات در عرصه‌های مختلف.

ب. برخی از نیازهای ضروری جامعه امروز برای جهت‌دهی به نیت واقفان

۱. مراکز مشاوره و خدمات روان شناختی برای ارائه خدمات ویژه به نوجوانان، جوانان، زوج‌های جوان و... به منظور ایجاد جامعه پویا؛
۲. مراکز درمانی بیماران خاص که هزینه‌های نگهداری آنان در شرایط عادی از عهده بسیاری از خانواده‌ها خارج است؛
۳. مراکز علمی و آموزشی برای آموزش مهارت‌های زندگی و راه و روش خوب زیستن در دنیای پرفتنه و آشوب امروزه ویژه براساس آموزه‌های دینی و قرآنی؛
۴. مراکز نگهداری، درمان، بازتوانی آسیب دیدگان اجتماعی و ایجاد زمینه بازگشت آنها به دامن خانواده و جامعه؛
۵. مراکز نگهداری و آموزش معلولان، بیماران روانی و...؛
۶. مراکز شبانه‌روزی نگهداری ایتام و کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست یا بدسرپرست؛
۷. توسعه و تجهیز مراکز موجود به ابزار و امکانات مورد نیاز؛
۸. فعالیت‌های پژوهشی و تحقیقاتی در زمینه‌های مختلف؛

۹. مراکز حمایت از ازدواج آسان برای جوانان؛
۱۰. نشر معارف اسلامی در فضای مجازی؛
۱۱. چاپ و نشر کتاب‌های مفید؛
۱۲. وقف برای تشویق جوانان و نوجوانان برای حضور در مساجد و اماکن مذهبی؛
۱۳. ساخت اسباب‌بازی‌های ایرانی اسلامی وقفی؛
۱۴. ایجاد مراکز آموزشی برای عقب ماندگان ذهنی و جسمی و حمایت مالی از این مراکز؛
۱۵. ایجاد مراکز بانک خون و اعضا برای بیماران نیازمند؛
۱۶. ایجاد مراکز پیش‌گیری و ترک اعتیاد؛
۱۷. ساخت مسکن برای ایتام و خانواده‌های نیازمند؛
۱۸. پرداخت کمک هزینه به دانش‌آموزان بی بضاعت و بورسیه تحصیلی به دانشجویان نیازمند؛
۱۹. ساخت خوابگاه‌های دانش‌آموزی و دانشجویی.
۲۰. وقف برای انجام کارهای تحقیقاتی و پژوهشی در مدارس علمی دینی؛
۲۱. وقف بر حمایت از روحانیون مستقر و مبلغ دینی مناطق دینی و محروم و نیازمند کشور؛
۲۲. وقف بر پرورش و تربیت طلاب علوم دینی؛
۲۳. وقف بر نشر فرهنگ انتظار و مهدوی (عج)؛
۲۴. وقف بر نشر معارف نهج البلاغه و صحیفه سجادیه؛
۲۵. وقف بر فعالیت‌های قرآن کریم در زمینه‌های مختلف؛
۲۶. وقف بر ترویج و توسعه فرهنگ پژوهش و فناوری در دانشگاه‌ها و مراکز

علمي و حوزوي؛

۲۷. وقف بر تأمین منابع فرهنگی و علمي و فناوري مناطق نیازمند؛

۲۸. وقف بر ترویج فرهنگ اقامه نماز و نماز جمعه؛

۲۹. وقف بر مبارزه علمي با گروه‌هاي منحرف و تکفيري و نفاق؛

۳۰. وقف بر حمایت از گروه‌هاي مبارز مسلمان و شيعي در سراسر عالم؛

۳۱. وقف بر حفاظت و توسعه منابع طبيعي کشور؛

۳۲. وقف بر رسیدگی به افراد مبتلا به بيماري‌هاي رواني و افسردگی؛

۳۳. وقف بر اعطای جایزه به بهترین محققان و نویسندگان حوزه علوم و

تحقیقات؛

۳۴. وقف بر پرداخت دیه و آزاد سازی زندانیان جرایم غیر عمد؛

۳۵. وقف بر استخدام پرستار برای افراد سالخورده فاقد حامی؛

۳۶. وقف بر تهیه و آماده سازی فضاهای عمومی مفید مانند پارک برای

تفریح سالم عموم؛

۳۷. وقف بر پرداخت هزینه‌های جلسات رفع اختلاف و ناسازگاری بین

زوجین و یا رفع هر گونه اختلاف بین دو یا چند نفر مسلمان؛

۳۸. وقف بر تهیه تابلوهای تبلیغاتی جهت درج مطالب مفید در اماکن

عمومی.

موقوفات علمی، آموزشی، پژوهشی، اجتماعی و خیریه کشور

الف- دسته‌بندی نیت موقوفات در ایران:

- ۱/الف- موقوفات با نیت اجتماعی: تعداد: ۳۶۲۰۴ موقوفه
- ۲/الف- موقوفات با نیت تحصیل دانش آموزان: تعداد: ۱۱۱۳ موقوفه
- ۳/الف- موقوفات با نیت کمک آموزشی و پژوهشی و علمی: تعداد: ۶۹۶ موقوفه
- ۴/الف- موقوفات با نیت مدارس دینی: تعداد: ۱۳۱۶ موقوفه
- ۵/الف- موقوفات با نیت دارو و درمان: تعداد: ۱۱۳۲ موقوفه

ب- مراکز آموزشی و دانشگاهی، درمانی و علوم دینی:

- ۱/ب- تعداد مراکز آموزشی و پژوهشی وقفی (مدارس و مجتمع‌های آموزشی): ۶۸۲۴
- ۲/ب- تعداد دانشگاه‌های وقفی:
- ۳/ب- تعداد کتابخانه‌ها: ۴۸۰
- ۴/ب- تعداد مدارس دینی (حوزه‌های علمیه): ۴۸۰
- ۵/ب- تعداد بیمارستان: ۱۳۳
- ۶/ب- تعداد درمانگاه: ۴۰۷
- ۷/ب- تعداد خانه‌های بهداشت روستایی: ۳۱۱
- ۸/ب- تعداد مراکز بهداشت (شهری): ۲۵۶

ج- مهم‌ترین مصادیق علمی و آموزشی موقوفه:

- ۱/ج- برخی از کتابخانه‌های وقفی:
- ۱/۱/ج- کتابخانه علامه مجلسی (ره)
- ۱/۲/ج- کتابخانه آستانه مقدس حضرت سبزواری رحمته‌الله علیه دزفول
- ۱/۳/ج- کتابخانه ملک تهران

۲/ج- برخی از بیمارستان های وقفی:

۲/۱/ج- بیمارستان شهید هاشمی نژاد تهران

۲/۲/ج- بیمارستان نمازی شیراز

۲/۳/ج- بیمارستان الغدیر تهران

۲/۴/ج- بیمارستان آیه الله فیروزآبادی شهرری

۲/۵/ج- بیمارستان نجمیه تهران

۲/۶/ج- بیمارستان جوادالائمه مشهد

۲/۷/ج- بیمارستان خلیلی مشهد

۲/۸/ج- بیمارستان لولاگر تهران

۲/۹/ج- بیمارستان فیروزگر تهران

۲/۱۰/ج- مرکز درمانی عسکریه اصفهان

۲/۱۱/ج- بیمارستان حضرت رسول تهران

۲/۱۲/ج- بیمارستان آیه الله گلپایگانی قم

۳/ج- برخی از مراکز فرهنگی وقفی:

۳/۱/ج- بنیاد فرهنگی البرز تهران

۳/۲/ج- هنرستان کار و دانش امیرکبیر تهران

۳/۳/ج- مدرسه حضرت امام خمینی (رحمه الله) شهرستان خمین

۳/۴/ج- شرکت چاپ و انتشارات اسوه

۳/۵/ج- چاپخانه بزرگ قرآن کریم

۳/۶/ج- مرکز چاپ و نشر

۳/۷/ج- کتابخانه مجمع اسلامی کرمان

۳/۸/ج- مجتمع آموزشی فرهنگی دکتر افشار تهران

ج-۳/۹- مرکز فرهنگی ساری شناسی ساری

ج-۳/۱۰- فرهنگسرای نیاوران تهران

ج-۳/۱۱- بنیاد علمی و آموزشی قلم چی

ج-۳/۱۲- موقوفات سید حسن فلاح نوشیروانی مازندران

ج-۳/۱۳- موقوفات حاج حسین آقا ملک خراسان

ج-۴- برخی از مراکز دانشگاهی و علمی وقفی:

ج-۴/۱- ربع رشیدی (مرکز علمی و دانشگاهی قرن هفتم) تبریز

ج-۴/۲- رصدخانه بزرگ مراغه

ج-۴/۳- دانشگاه علوم و قرآن و عترت (۲۲ دانشکده در ۲۲ استان)

ج-۴/۴- مرکز ترجمه قرآن مجید به زبان های خارجی قم

ج-۴/۵- دانشگاه علوم رضوی مشهد

ج-۴/۶- مدرسه عالی شهید مطهری تهران

ج-۴/۷- دانشگاه الزهراء تهران

ج-۴/۸- دانشگاه امام صادق علیه السلام تهران

ج-۴/۹- دانشگاه آزاد اسلامی سمنان

ج-۴/۱۰- دانشگاه آزاد اسلامی شهرستان قیدار

ج-۴/۱۱- دانشگاه آزاد اسلامی ملایر

ج-۴/۱۲- مرکز آموزش عالی درمانی و پزشکی افضل پور کرمان

ج-۴/۱۳- دانشگاه آزاد اسلامی بستان آباد

ج-۴/۱۴- دانشگاه پیام نور مامازن

ج-۴/۱۵- دانشگاه سما مامازن

- ۱۶/۴/ج- دانشگاه علوم پزشکی مازندران
۱۷/۴/ج- دانشگاه آزاد اسلامی یاسوج
۱۸/۴/ج- مرکز آموزش فارسی دانشگاه تهران
۱۹/۴/ج- مرکز پژوهش‌های صنعتی خضری خراسان جنوبی
۲۰/۴/ج- دانشگاه پیام نور آمل
۲۱/۴/ج- دانشگاه زینبیه اهواز
۲۲/۴/ج- انستیتو پاستور

محبت
توا
دعوت
و
سال
۹۰

۹۰

محرم استوا
دهم و بیستم
سال ۱۴۰۲

۹۳

مختص کتاب
مجله علمی
۹۵

۱۰۳

محرم استوا
دهم و پنجم
سال ۱۰۴

۱۰۴